DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 30. septembra 1965

Št. 39, leto XXII

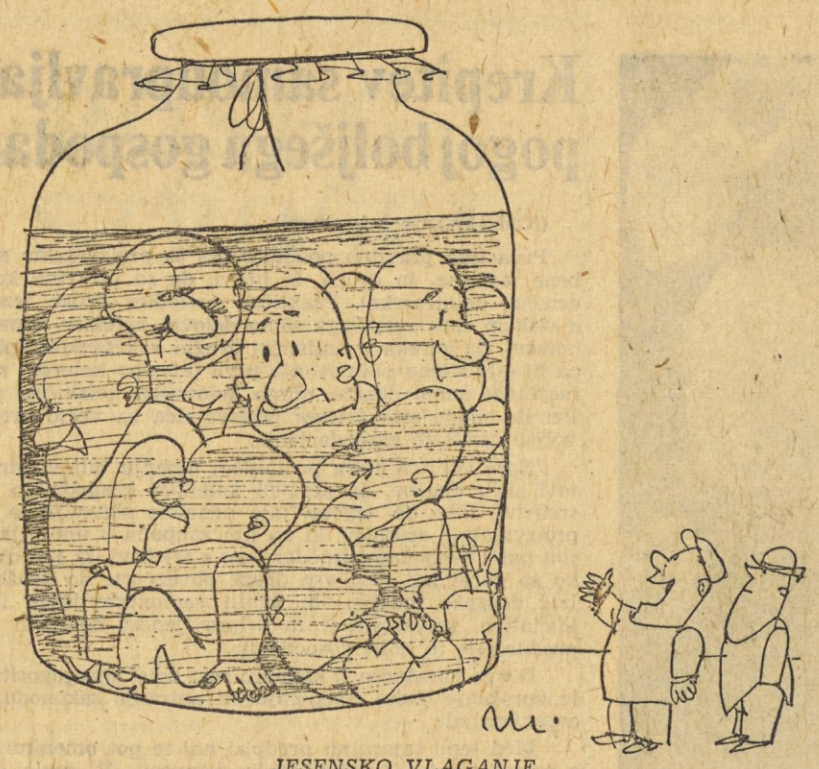

JESENSKO VLAGANJE

— Da nam bodo lahko prihodnje leto spet pojasnili, zakaj vse te težave s sadjem in povrtnino.

Karikatura: MILAN MAVER

OBČNI ZBOR ObSS NA JESENICAH:

NASLONITEV PREDVSEM NA LASTNE SILE

Realnejše, učinkovitejše urejanje gospodarskih problemov — to je bila naloga, ki so jo postavili v ospredje udeleženci občnega zbora občinskega sindikalnega sveta na Jesenicah, ki je minulo nedeljo kompleksno obravnaval ne samo delo in naloge sindikalnih organizacij, temveč tudi delo in naloge vseh samoupravljavcev. Tako referat dosedanjega predsednika ObSS Ludvika Kejžarja kakor tudi razprava sta mimo gospodarskih problemov osvetlila še posebej probleme nadaljnje krepitve delavskega samoupravljanja, izpopolnjevanja delitve po delu in notranje zakonodaje delovnih kolektivov. Občnemu zboru je prisostvoval tudi predsednik Republiškega sveta sindikatov Franc Popit, ki je ugotovil, da so se Jeseničani pri urejanju svojih problemov naslonili predvsem na svoje sile in pri tem dosegli enotne poglede političnih in družbenih činiteljev ter strokovnega kadra. Ta enotnost pogledov zagotavlja jasno perspektivo in mobilizacijo vseh sil za uresničitev zastavljenih nalog, od česar si lahko Jeseničani obetajo najboljše rezultate.

Gospodarstvo jeseniške komune je slej ko prej v znamenju Železarne, zato pa je izpolnitev akcijskega programa, ki so si ga jeseniški kovinarji zastavili v zvezi z gospodarsko reformo, tudi najrealnejša možnost za izhod iz sedanjih težav in za dvig njihovega realnega standarda. Notranje rezerve so v vseh industrijskih podjetjih jeseniške komune znatne, še posebej kar zadeva izkoriščanje strojnih zmogljivosti. O tem zgovorno pričajo podatki o zaposlitvi po dninah, ki navajajo, da v dopoldanskih izmenah dela 60 %, v popoldanski 30, v nočni pa samo 10 % vseh zaposlenih. Z drugačnim izkoriščanjem kapacitet, predvsem pa z intenzivnejšim večizmenskim delom bi lahko znatno zmanjšali dosedanje visoke materialne proizvodne stroške, kar bi omogočilo občuten dvig osebnih dohodkov zaposlenih.

INTENZIVIRATI IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Jeseničani se zavedajo, da je pravilna kadrovska politika pogoj za dobro gospodarjenje, pri tem pa ugotavljajo, da jim je ekstenzivno zaposlovanje, predvsem pa ekstenzivno zaposlovanje nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev že povzročilo veliko škode in da bo urejanje tega problema zelo težavno. V Železarni je 40—45 % vseh zaposlenih nekvalificiranih oziroma polkvalificiranih, v gostinstvu pa celo več kot polovica! Problem je tudi šolska izobrazba, saj je v jeseniški občini končalo osemletko samo 47 % vseh zaposlenih. Taka kvalifikacijska in izobraževalna struktura proizvajalcev seveda ni v skladu niti z zahtevami sodobnega gospodarstva, niti s krepitvijo samoupravljanja. Pri vsem tem pa v občini edino Železarna racionalno uporablja sredstva za izobraževanje kadrov, medtem ko drugi kolektivi teh

(Nadaljevanje na 2. strani)

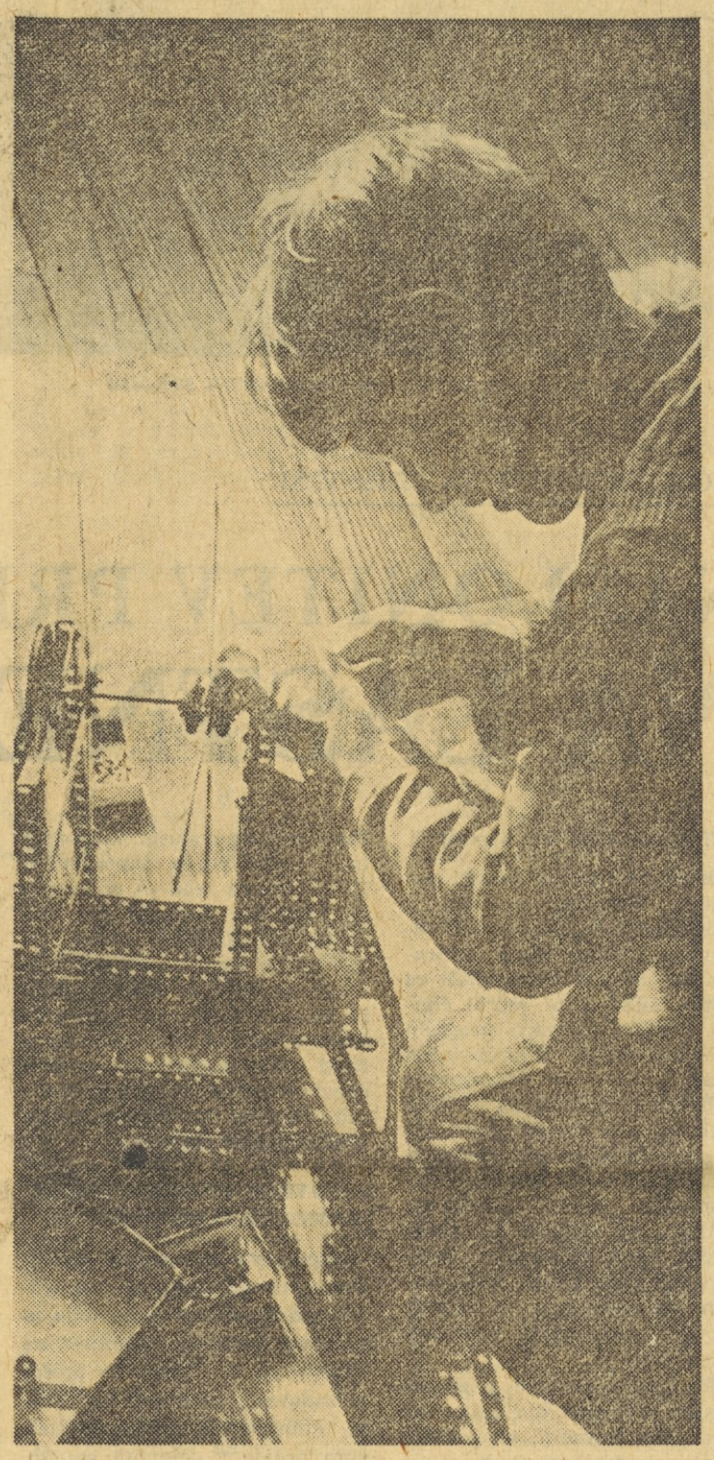

NAJMLAJŠI KONSTRUKTOR — FOTO: M. ŠPAROVEC

INTERVJU Z DIREKTORJEM SLUŽBE DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA — CENTRALA SRS, TOVARIŠEM LOJZETOM KERSNIČEM

Nihče se ne rodi birokrat

Služba družbenega knjigovodstva postaja že pojem za birokracijo, tembolj nesporen, ker ljudje, v katere letijo puščice, malokdaj javno protestirajo zoper očitke. Molk pa je največkrat priznanje krivde...

V osebnih stikih z njimi pa spoznate, da so pravzaprav čisto običajni državljani in da se jim po žilah pretaka človeška kri, ne črnilo, birokracija pa je le njihova služba in — čudite se — gospodarska dolžnost.

Prvi intervju mi je spodletel.

Direktor ljubljanske podružnice SDK 600-12 me je na previdno vprašanje, ali bi se dalo njihovo poslovanje ekonomizirati, ravno tako previdno odpravil:

»Obrnite se na našo centralo, tam boste vse zvedeli. Imamo pa pestre in pereče probleme.«

Potem se je zavil v molk. Dojela sem ga šele, ko sva se začela pogovarjati o njihovih komitentih — gospodarskih organizacijah. Ravnokar so končali anketo, po kateri bodo analizirali gibanje osebnih dohodkov. Zanimiva tema, enakovredna prvi, ki mi je spodletela. Toda beležnica je ostala prazna.

(Nadaljevanje na 2. strani)

FRANC POPIT:

Krepitev samoupravljanja je pogoj boljšega gospodarjenja

Nekatere stvari, ki sem jih slišal v današnji razpravi, so me spodbudile, da spregovorim o dveh problemih, o katerih se tudi sicer sedaj precej govori v naši javnosti.

Iz poročila občinskega sindikalnega sveta je razvidno, da se 50 % čiste administracije v delovnih organizacijah jeseniške občine ukvarja z računovodskimi in knjigovodskimi deli. Brez Železarne pa je ta odstotek še večji. Kljub temu pa niso računovodske službe sposobne dati samoupravnim organom in vodstvom podjetij ažurnih in kolikor toliko točnih podatkov, ki bi omogočili pravočasne in učinkovite posege v poslovanje.

Sedanji sistem računovodstva je zastarel in po nepotrebnem kompliciran, zato tudi zahteva veliko armado uradnikov z relativno nizko kvalifikacijo. Ker je tak, tudi ni učinkovit. Zato se morata računovodstvo in knjigovodstvo poenostaviti in modernizirati. Ta zahteva sindikatov je trenutno toliko aktualnejša, ker se v zveznih organih pripravlja osnutek zakona o ugotavljanju in delitvi skupnega dohodka in dohodka podjetja, ki naj bi v bodoče zakonsko urejal to materijo.

Pričakovali bi, da bo zakon prispeval k modernizaciji in poenostavitvi knjigovodskega in računovodskega sistema, pa moramo na žalost ugotoviti, da ostaja v metodi in tehniki pri dosedanji praksi. In ne moreš se znebiti vtisa, da se hoče z noveliranjem zakona skozi zadnja vrata odpreti možnost birokratskim posegom na področje interne delitve dohodka, kar je v navzkrižju s sistemom delavskega samoupravljanja. Vse to se dela pod parolo nujnosti družbenega usmerjanja delitve dohodka v delovnih organizacijah na sklade in osebne dohodke in na delitev osebnih dohodkov sploh.

Strinjam se, da obstoji družbeni interes, toda ta naj se izrazi skozi politiko, ki jo družba zasleduje in ki naj jo realizira z instrumenti gospodarskega sistema. To pa je politika cen, prometni davek, carine, obvezno izločanje minimalne amortizacije pred delitvijo dohodka oziroma sredstev za enostavno in razširjeno reprodukcijo, obresti na osnovna sredstva. Mimo tega ima skupnost možnost vplivati na dohodek podjetja z investicijsko in kreditno politiko. Zakaj potem še vtikanje v to, kako bo delovna organizacija delila svoja sredstva na fonde in osebne dohodke in sploh, kako bo delila osebne dohodke. Če bi do tega res prišlo, potem se človek nehote vpraša, kaj od delavskega samoupravljanja in materialnega interesa za večjo produktivnost in boljše rezultate gospodarjenja po vsem tem še ostane?

Če govorimo o družbenem interesu, ki ga socialistična družba ima do tega, kako se z viškom dela razpolaga in upravlja, potem mislim, da bi morali razčistiti nekatera idejna izhodišča. Gre za teoretično vprašanje karakterja lastnine proizvajalnih sredstev pri nas, ki je navidez čisto teoretično vprašanje, ki pa ima daljnosežne materialno družbene posledice.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Danes na 5. strani:

SE ŽE JASNI

INTERVJU Z GLAVNIM DIREKTORJEM JESENIŠKE ŽELEZARNE TOV. HAFNERJEM

Preobširen proizvodni program

Samo uro časa mi je posvetil glavni direktor jeseniške železarne. Skopo odmerjene minute pa so bile plodne. »Pretelovadila« sva se skozi njihovo podjetje, črno metalurgijo, uvoz in izvoz. V velikih skokih, seveda, toda dovolj zanimivih, da jih obnovim.

»V prenekateri tovarni, ki jo žalagate z materialom, se pritožujejo čez vas. Celoletna naročila jim dostavljate hkrati ali kvečjemu v dveh pošiljkah, ne glede na to, kdaj bodo potrebovali material. Zaloge jim predolgo vežejo obratna sredstva. Nekatere stare odjemalce pa menda docela puščate na cedilu...«

»Moramo jih, še bolj jih pa bomo. Naš proizvodni program je tako obširen, da mu v Evropi ni para. Mislim v evropskih železarnah. Premalo smo gospodarni. Posameznih dimenzij pločevine zvaljamo skupaj z Ravnami in Štorami po 2.000 kg, valj pa je izkoriščen, če narediš z njim 30.000 ton pločevine. Letos se nam to sicer ni več primerilo, lani in predlanskim pa še. Železarne v Združenih državah izdelujejo po štiri milijone ton istega materiala in so zato visoko produktivne. Kako naj se z razdrobljeno in količinsko majhno proizvodnjo merimo v produktivnosti z njimi in z evropskimi železarnami?«

»Verjetno je to obenem tudi odgovor, zakaj svojim odjemalcem postopno ne dostavljate naročenih izdelkov.«

»Da, kolikor gre za specialna naročila. Premajhna so, zato jih obenem zgotovimo in takoj odpošljemo. Vem, da kupcem vežejo obratna sredstva, če jih ne bi njim, bi jih pa nam. Tako velikodušni pa ne moremo biti... Kje ste pa to zvedeli?«

»Nazadnje v Tomosu.«

»Tomos res dobiva od nas nekatere profile pločevine samo enkrat ali dvakrat na leto. Vzrok sem že povedal: premalo jih naroča.«

»Vaše opravičilo razumem, morda veste še rešitev za Tomos in druge vaše odjemalce specialnih izdelkov?«

»Mi jim ne moremo pomagati. Naši valjarni profilov in tanke pločevine sta lani delali s čisto zgubo...«

»Hočete reči, da boste prenehali izdelovati profile in tanko pločevino?«

ZAMETEK INTEGRACIJE

»Za zdaj še ne. Ne bomo pa več sprejemali manj kot stotonskih naročil. Že za prihodnje leto. Izgovorili si bomo tudi pravico, da jih izpolni katerakoli izmed slovenskih železarn, ki ima primernejše proizvodne pogoje. To bo začetek integracije v slovenski črni metalurgiji in obenem prvi pomembnejši ukrep za povečanje produktivnosti.«

»Hvale vredno. Toda predelovalna industrija ne bo potrebovala vseh vaših izdelkov po sto ton...«

»Manjše količine in specialne izdelke naj bi prevzemala nova valjarna v Štorah. O tem se že dogovarjamo.«

»Če za vas niso donosna takšna naročila, mar za Štore bodo?«

»Štorski železarji imajo isti pomislek. Mislim pa, da bi bil problem rešen, če bi jim odobrili ekonomske cene. Sedanje so prenizke. Kolikor se odjemalci ne bi strinjali z njimi, naj se obrnejo na svetovni trg. Tretje rešitve ni. Naša železarna je v prvi fazi rekonstrukcije, ob moderniziranem tehnološkem procesu se nam ne bo splačalo valjati manjših količin. Plosnate profile smo že lani prenehali izdelovati, nakopali smo si jezo nekaterih kupcev, sami pa smo bili na boljšem. Ob poenostavljenem proizvodnem programu smo zvaljali 600 ton več pločevine. To pot bomo nadaljevali, ne glede na razne pripombe.«

VELIK DAVEK NESKLADNEMU RAZVOJU BAZIČNE IN PREDELOVALNE INDUSTRIJE

»Očitno zlahka vse prodaste, kar izdelate...«

»Če bi jugoslovanska črna metalurgija oskrbovala samo domači trg, ga ne bi zasitila. Primorani pa smo še izvažati, da imamo dovolj surovin.«

»V Jugoslaviji so velika ležišča železove rude.«

»Da, mi pa uvažamo surovo in staro železo in oboje plačujemo z devizami, ker nam manjka visokih peči. Od 1956. leta dalje smo zelo malo investirali v bazično industrijo, v petih letih — to je do 1961. leta — komaj 5,6 milijarde, s tem denarjem nismo uspeli nadomestiti niti vseh iztrošenih naprav. Istočasno smo forsirali razvoj predelovalne industrije, ki zdaj prehiteva bazično. Črna metalur-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Naloga: povečavati proizvodnjo

Ko je pred dnevi občinski sindikalni svet v Kranju pripravil posvet s predstavniki sindikatov in samoupravnih organov industrijskih gospodarskih organizacij v kranjski komuni, se je v razpravi izoblikovalo stališče, ki bi mu morali dati takle rezime: v delovnih organizacijah ne bi smeli omejevati obsega proizvodnje, se zadovoljiti z doseženo ravnijo, nasprotno, treba je doseči čim hitrejši porast proizvodnje. V ozadju tega stališča pa se skriva ne preveč optimistična analiza gospodarskih rezultatov industrijske proizvodnje v prvem polletju letošnjega leta. In tako se je k temu prvemu mnenju kranjskih sindikatov pridružilo še drugo: toliko bolj pospešene morajo biti zdaj priprave v gospodarskih organizacijah na prehod v intenzivnejše gospodarjenje.

Polletni rezultati gospodarjenja v industrijskih gospodarskih organizacijah kranjske komune v svojem bistvu pomenijo rdeč signal na semaforu gospodarskih gibanj v tej občini. Tako je bila realizacija količinske proizvodnje v prvem polletju letos le za 2 odstotka večja kot v istem obdobju lani. A tudi to povečanje je industrija dosegla z 2,3 odst. povečanjem števila zaposlenih, tako da se zastavlja v vsej svoji teži vprašanje produktivnosti dela. Podatki namreč izpričujejo, da je porasla produktivnost dela le za 0,5 odst. In čeprav je industrija angažirala za 13 odstotkov več poslovnih sredstev kot v minulem letu, pa je porasla rentabilnost le za 1,8 odstotka.

Za številne kolektive kranjske industrije je tako značilno, da v prvem polletju letos niso dosegli rezultatov gospodarjenja, kot so jih predvidevali v svojih planih. Vzrokov za to pa je več. Tako se je v razpravi razkrilo, da podjetja pogosto zavestno pripravljajo nerealne plane, kajti tako si obetajo zagotoviti za realen obseg proizvodnje potrebna devizna sredstva in reprodukcijski material iz uvoza. Pač po načelu: čim višji naj bo plan, saj bo tako ali tako odobrenih le tri četrtine potrebnih deviz in količine reprodukcijskega materiala. Po drugi strani pa so slabši gospodarski rezultati posledica letošnjih zadreg z obratnimi sredstvi in reprodukcijskim materialom. Vendar pa se tem več ali manj objektivnim vzrokom pridružuje tudi nekaj subjektivnih. Med njimi pa je najpomembnejši tale: da bi se otresli vseh težav, se v gospodarskih organizacijah zadovoljujejo z dosedanjim obsegom proizvodnje, pač po logiki: manjša proizvodnja — manj težav in nadlog.

Vendar pa je stališče kranjskih sindikatov nasprotovalo tej logiki. Ne samo, da zadrževanje proizvodnje na dosedanji ravni povzroča počasnejšo rast dohodka delovnih organizacij, posledice bi bile občutne tudi na vseh drugih področjih ekonomskega in družbenega življenja v komuni. Predvsem pa bi tako zadovoljevanje z doseženo ravnijo proizvodnje pomenilo za industrijo samo neizbežno stagnacijo.

S. B.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20 novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 75 01. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 50 din — Naročnina je: četrtletna 650, polletna 1300 in letna 2600 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliši ji ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

IZ RADOVLJIŠKE ALMIRE: DELO NA VERIŽKASTIH STROJIH — FOTO: M. ŠPAROVEC

OBČNI ZBOR ObSS NA JESENICAH:

NASLONITEV PREDVSEM NA LASTNE SILE

(Nadaljevanje s 1. strani)

sredstev ne izkoriščajo niti polovično. Navedeni podatki o šolski izobrazbi zaposlenih narekujejo intenziviranje izobraževanja odraslih. Sekretariat za šolstvo SRS pa bi moral čimprej izdelati ustrezen program osnovnošolskega izobraževanja odraslih. Delovne organizacije ne bi smele sprejemati na delo takih, ki niso končali osemletke, oziroma bi morale omogočiti že zaposlenim, da končajo vsaj osemletno šolanje. Poseben problem so delavci iz naših drugih republik (samo v Železarni jih dela kakih 1000), katerih izobraževanju bi morale delovne organizacije posvečati stalno skrb.

Precejšnje rezerve v gospodarstvu jeseniške občine so tudi v administraciji, še posebej v računovodskih službah — saj je anketa, za katero so dali pobudo sindikati, odkrila, da v jeseniški občini od vseh zaposlenih v administraciji dela v računovodstvu kar 50 % ljudi, v administraciji Železarne pa celo 79 %! Vkljub temu pa računovodstva ne dajejo samoupravnim organom ažurnih in zanesljivih osnovnih pokazateljev poslovanja, kar pa v ostalem ni čudno, saj se bavijo predvsem z delom na liniji gospodarska organizacija—družba.

NAGRAJEVANJE PO DELU ZA VSE ZAPOSLENE!

Na Jesenicah ugotavljajo, da so proizvajalci sprejeli nagrajevanje po delu, da pa zahtevajo njegovo nadaljnje izpopolnjevanje. Pri določanju meril za nagrajevanje so dosegli precejšnje rezultate glede fizičnega obsega dela in tudi glede skupinskega dela na tem področju. Manj uspešno je bilo ugotavljanje kvalitete dela, glede meril za nagrajevanje na podlagi zmanjšanja proizvodnih stroškov pa so šele na začetku dela.

Pri nagrajevanju vodilnega osebja so dokaj pogoste deformacije, saj temelji v glavnem samo na oceni delovnega mesta in na sodelovanju pri poslovnem uspehu delovne organizacije. Zato se dogaja, da imajo »vodilni« pa tudi strokovno osebje v različnih majhnih delovnih organizacijah pogosto precej višje osebne dohodke kot pa enako osebje v Železarni. Podobno je tudi v raznih ustanovah, kjer se zato dogajajo vsakovrstne anomalije, kot je bila npr. ta, da so v neki ustanovi posamezni uslužbenci dobili višje osebne dohodke v času rednega dopusta, kot so jih imeli med polno zaposlitvijo! Zaradi vsega tega so si jeseniški sindikati postavili kot eno svojih najvažnejših nalog, da zagotovijo kompleksno nagrajevanje po delu za vse zaposlene in da poiščejo merila za nagrajevanje tako po količini in kvaliteti dela, kakor tudi po prispevku za zmanjšanje proizvodnih stroškov in za izboljšanje proizvodnega postopka.

DELOVNIM ENOTAM POLNE SAMOUPRAVNE PRAVICE!

Petnajstletna praksa delavskega samoupravljanja na Jesenicah daje dobre garancije za njegovo nadaljnjo krepitev, za katero pa bo treba še precej prizadevanj, predvsem za dosego kompletnih samoupravljalskih pravic v delovnih enotah. Te sicer v neki meri že živijo in delajo kot samoupravne enote, vendar pa njihova samostojnost že zdaleč ni utrjena. To velja tudi za Železarno, kjer so v tem pogledu sicer prišli še najdalj, kjer pa se je tudi ustavilo pri formiranju in delitvi dohodkov, o čemer še vedno odločajo centralni organi samoupravljanja. V gostinstvu in trgovini jeseniške občine pa so pravice delovnih enot čist formalizem. Podcenjevalni odnos do delovnih enot kažejo še posebej nekateri »vodilni«, ki kažejo nepotrebno bojazen glede samoupravljalske zrelosti kolektivov teh enot, hkrati pa vzdihujejo po »močni roki« (to so seveda oni sami), ki baje edino lahko uredi razne probleme.

Jeseniški sindikati s tem v zvezi zahtevajo polne samoupravne pravice delovnih enot ob preciziranju odnosov v njih samih, odnosov med posameznimi delovnimi enotami in ob zagotovitvi skupnih interesov celotne delovne organizacije. Postavili so tudi zahtevo, da organizatorji proizvodnje v polni meri sodelujejo z organi samoupravljanja, hkrati pa so poudarili, da je uresničitev teh nalog pogojena z ustreznim poglabljanjem notranje zakonodaje delovnih organizacij statutov in raznih pravilnikov. Naloga sindikatov je, da stalno skrbijo za izpopolnjevanje notranje zakonodaje, saj se nivo gospodarjenja in samoupravljanja stalno dviga, ustrezno s tem pa se mora spreminjati tudi notranja zakonodaja delovnih kolektivov.

MILAN POGAČNIK

Krepitev samoupravljanja je pogoj boljšega gospodarjenja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Prva teza pravilno poudarja, da so proizvajalna sredstva družbena lastnina, in druga, ki pravi, da so privatno kolektivna (zadružna, delničarska). Praktična posledica druge teze bi bila, da z viškom dela razpolaga samo delovni kolektiv mimo družbe, kar pomeni, da odreka socialistični družbi kakršenkoli vpliv. Prav tako pa bi etatistično pojmovanje prve teze, po katerem z viškom dela razpolaga samo družba mimo delovnega kolektiva, povsem paraliziralo materialni interes proizvajalca za večjo produktivnost in boljše rezultate gospodarjenja.

Naše stališče mora po mojem mnenju biti v tem, da se zagotovi skrb družbe, da delovni kolektivi gospodarijo z družbenimi sredstvi, tako da zagotavljajo nenehno obnavljanje in razvijanje proizvajalnih sredstev, ki so jim zaupana v upravljanje, da pa se jim pusti svobodno gospodarjenje s sredstvi, ki jim ostanejo potem, ko so poravnali tudi vse druge obveznosti do družbe. Če bi delali drugače, mislim, bi krnili samoupravljanje in paralizirali iniciativo, ustvarjalnost in pripravljenost delovnih ljudi, da več producirajo in bolje gospodarijo.

Drugo vprašanje, o katerem sem hotel spregovoriti nekaj besed, je vprašanje, kako izpopolnjevati notranjo zakonodajo v delovnih organizacijah.

Med temi internimi predpisi naj to pot omenim samo določila o zaposlovanju in odpuščanju delavcev. Ni malo organizatorjev proizvodnje, ki tarnajo, da ne morejo odpustiti slabih in nedisciplinirani delavcev, češ da novi zakon o zaposlovanju in odpuščanju delavcev ščiti vse. Glasno in jasno lahko povem, da to ni res! Vsakega nedisciplinirnega delavca je moč poklicati pred disciplinsko sodišče, ki bo odmerilo ustrezno kazen. Toda za to je potrebno, da ima delovni kolektiv po demokratični poti sprejet disciplinski pravilnik, disciplinsko sodišče in če ga ima, potem kaznovanje nediscipline ne more biti problem.

Že omenjeni zakon baje onemogoča tudi odpuščanje z dela. O odpuščanjih se sedaj nasploh mnogo govori, čeprav v Sloveniji to zares ni problem. Toda, če je že potrebno nekoga odpustiti iz podjetja, potem se to more storiti na podlagi pravilnika tega podjetja o zaposlovanju in odpuščanju, ki točno predpisuje organe, ki se s tem ukvarjajo. Te pravilnike je potrebno izdelati na demokratičen način in jih potem uveljaviti, s čimer bodo dane vse možnosti za učinkovito urejanje teh vprašanj. Sindikati niso za anarhijo na tem področju, niso za »socialo«, so pa odločno za pravilno, zakonito urejanje teh vprašanj in odločno proti vsem nepravilnostim s tem v zvezi. Vedno se bomo borili proti krivicam, ki se storijo delavcu, saj to sodi v funkcijo sindikatov. Seveda pa zaščita pravic delavcev ni edina naloga sindikatov, saj ne živimo v času, ko bi morali delavce ščititi pred kapitalisti. Sindikati se danes borijo za ureditev vseh tistih vprašanj, ki naj delovne organizacije pripeljejo do boljšega gospodarjenja, ki bo omogočilo višje osebne dohodke, višji standard. Borimo pa se tudi za krepitev delavskega samoupravljanja, saj smo prepričani, da je ta krepitev sestavni del in pogoj boljšega gospodarjenja.

?

Uzakonili smo gospodarsko reformo. Seveda s pristavkom, da mora zdaj gospodarska reforma pomeniti v slehernem delovnem kolektivu nekaj povsem specifičnega, nekakšen seštevek ukrepov, ki naj bi zagotovili boljše in smotrnejše gospodarjenje kot doslej.

Tema časa so tako postale notranje rezerve.

In ko je predstavnik celjske Auree na nedavnem posvetu industrijskih sindikatov te komune posegel v razpravo, je dejal, da so tudi pri njih začeli odkrivati notranje rezrve. Toda edini konkretni ukrep, ki so ga po dobrih dveh mesecih delovanja novega gospodarskega instrumentarija sprejeli samoupravni organi v Aurei, je odločitev, da morajo delavci varčevati z milom in detergenti. Skratka, poslej naj se umivajo bolj z vodo kot z milom.

Saj ne kaže odrekati samoupravnim organom in strokovnemu vodstvu celjske Auree prizadevnosti in pripravljenosti, da tudi »v hiši« izvedejo reformo. In brzčas tudi varčevanje z detergenti pomeni varčevanje. Samo — ali bo tako »žajfarsko varčevanje« zagotovilo tudi bistveno večji dohodek podjetja? In še nekaj: se bodo delavci v podjetju zadovoljili samo s povečanjem osebnih dohodkov za sredstva, ki so jih prihranili pri milu in detergentih?

Če se bodo zadovoljili — potem je zanje reforma gospodarjenja uspešno — »ad acta«.

S. B.

Drago plačano varčevanje

Kje v naši družbi nismo dobro gospodarili, kje ustvarjali neskladja med materialno proizvodnjo in splošno potrošnjo, kje bomo morali začeti varčevati — o tem danes razpravljamo vsi in povsod. Bolj ali manj argumentirano, bolj ali manj z občutkom osebne in skupne odgovornosti, ne da bi s prstom kazali le k sosedu.

Dve značilnosti imajo vse te razprave in tudi že nekatere odločitve, ki so plod teh razprav.

Prve, sicer dobronamerne, hočejo stvari »pospraviti«, »narediti red« tako rekoč čez noč. Posledice takega razmišljanja je »radiranje« nekaterih proračunskih postavk in njihovo novo odmerjanje predvsem s stališča **koliko**, ne **kako**. Taka razmišljanja in temu primerne odločitve nosijo v sebi pečat sila nevarne kratkovidnosti. »Urejajo« namreč posamezna področja našega življenja, ne da bi jih ocenjevali v njihovi soodvisnosti, ne da bi računali s posledicami, ki jih povzroči premik na enem področju, za vsa druga.

Druge razprave imajo drugačno obeležje. Njihovi avtorji zagovarjajo mnenje, da bi posamezne probleme obravnavali v njihovi medsebojni odvisnosti. To pri nekaterih morda vzbuja sum, da gre le za »zavlačevanje«, za iskanje izjemnih pogojev za nekatera področja družbenih dejavnosti. Te razprave pa kljub temu silijo posameznike in nas vse, da o reformi razpravljamo **celovito**, da ob premiku na enem področju vidimo vse dobre in slabe posledice na drugih področjih družbenega življenja nasploh.

Sicer pa, načelnost stran, dovolj imamo zgovornih ilustracij.

— Eni danes vidijo možnost za varčevanje v tem, da v stiski pač vsem enako »odrežemo«, da se »začasno« lahko odpovemo na primer predvideni modernizaciji pouka, pa šolski prehrani ali varstvu, da pustimo nekaterim kulturnim zavodom le toliko denarja, da bodo lahko delili »plače«, ne glede na to, ali bodo lahko razvijali svojo osnovno dejavnost. Javljajo se glasovi, da bi lahko to ali ono kulturno ustanovo tudi ukinili, češ, saj ne bomo nič bolje in nič slabše gospodarili, če bomo imeli en muzej, glasbeno šolo ali knjižnico več ali manj.

— Drugi pa opozarjajo na že znane ugotovitve, da nam zaostajajo zlasti naložbe v šolstvo prve in druge stopnje, o čemer tudi ob reformi ni mogoče molčati, saj boljšega gospodarjenja brez boljše izobrazbe ni mogoče pričakovati. Večjega prizadevanja zaposlenih staršev pri poklicnem delu s toliko otroki brez varstva prav tako ne! In končno, če res varčujemo, mar bomo prihranili kaj na ta račun, da bomo nekaterim kolektivom zavodov dali le možnost, da pridejo do »plače«, ne pa tudi do dela? Tisti, ki stoji križem rok, res ne more družbi ničesar prihraniti. Če pa danes tudi v kulturi odkrivamo razne neljube posledice ekstenzivnega razvoja, potem se domenimo, kakšna mreža kulturno-prosvetnih ustanov nam je potrebna, kateri zavodi že danes opravljajo nepogrešljivo kulturno poslanstvo, kateri pa že leta nazaj morda bolj iščejo svoje delo kot resnično delajo. Reforma ne bi smela prizadeti že resnično živih kulturnih žarišč!

Značilnosti takšnega in drugačnega razglabljanja ob reformi nas opozarjajo, da verjetno ne gre le za predvrednotenje dela, marveč in predvsem tudi za prevrednotenje naše **miselnosti**.

Takšna razglabljanja so značilna tudi za poročje zdravstva.

— Nekateri vidijo prihranek za družbo predvsem v borbi proti visokim zaslužkom nekaterih zdravstvenih delavcev (ne glede na to, ali so plod dobro opravljenega in obsežnega strokovnega dela!), vidijo le primanjkljaje skladov za zdravstveno varstvo in zato sklepajo, da je dohodek zdravstvu treba zmanjšati, »rezati« —

— drugi pa opozarjajo na občutne prihranke, ki bi bili možni ob boljši organizaciji zdravstvene službe, ob takšni delitvi dohodka zdravstvu, ki bi stimulirala boljše zdravstveno stanje in s tem tudi večjo delovno sposobnost nas vseh, ne pa čim večje število bolnikov.

Naj bomo zopet konkretna. Primer, ki je »doma« v Velenju, namreč nazorno ilustrira, kakšni so lahko učinki spoznanja, da se nam izplača za navidez sicer

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

POSEG V STROŠKE

Pred približno tremi meseci so v novomeškem PTT podjetju odprli delovno mesto referenta za normiranje in organizacijo dela. O tem, kaj je novomeške poštarje vodilo k temu, sem se pogovarjal s šefom gospodarsko računskega sektorja tovarišem JOŽETOM FABJANOM. Takole je začel pripovedovati:

»Na pošti imamo že sedaj precej del normiranih. Toda norme, ki smo jih postavili pred desetimi leti. so danes seveda zastarele. Spremenil se je namreč način dela, uvedli smo nove tehnološke postopke, ki sploh še niso normirani. Mednje sodi delo šoferjev, mehanikov in drugih poklicev, ki so se uveljavili pri nas šele v zadnjem času. Če hočemo delo na teh delovnih mestih kvalitetno normirati in popraviti stare norme, je nujno, da za to skrbi poseben strokovnjak. In tega smo pred tremi meseci tudi namestili.«

»Ko že govoriva o normiranju del in ker je to povezano z nagrajevanjem zaposlenih, bi bilo zanimivo slišati, kako v vašem podjetju oblikujete osebne dohodke delavcev in uslužbencev?«

»Približno 85 odstotkov osebnega dohodka slehernega zaposlenega na dolenjskih poštah je zasnovanega na rezultatih dela. Preostalih 15 odstotkov osebnega dohodka pa predstavljajo različni dodatki, kot na primer za strokovnost, stalnost, težko terensko delo in podobno. Zavoljo tega, ker je večina dohodka odvisnega od rezultatov dela slehernega člana, je izpopolnjevanje meril nagrajevanja še kako potrebno. Pri tem nam bo na vsak način v veliko pomoč referent za normiranje in organizacijo dela.«

»Če sem prav razumel, bo ta referent skrbel tudi za boljšo organizacijo dela v podjetju. Kaj bo moral, seveda ob sodelovanju strokovnih služb, še storiti, da bi delo na dolenjskih poštah teklo še bolje?«

»Vseskozi ugotavljamo, da na dolenjskih poštah dela nimamo dobro organiziranega. Predvsem na manjših poštah so uslužbenci neenakomerno obremenjeni. Za primer vzemimo pošto Suhor v Beli krajini, kjer ima pismonoša neprimerno več dela kot na primer upravnik pošte. Naloge referenta za organizacijo dela je torej, da ugotovi, katera opravila pismonoše bi lahko opravljal upravnik in ga tako vsaj delno razbremenil.«

»Kakšno delo trenutno še čaka referenta?«

»Po treh mesecih dela na terenu je ugotovil, da je na primer v šentjernejski pošti preveč zaposlenih, potem, da bo treba spremeniti organizacijo dela na pošti v Brežicah. Podobno tudi drugod. Težave imamo namreč s tem, da je na Dolenjskem skoraj v vsakem kraju pošta in prav ta razdrobljenost in majhen promet nam povzročata obilo dodatnih stroškov. Osnovna naloga referenta bo torej ugotoviti, ali so vse te pošte potrebne in kako bi poslovanje manjših pošt bolje organizirali.«

»Slišal sem, da ste plan v prvem polletju presegli za 10 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem lani. Kot pa mi je znano, imate vseeno v prvem polletju kakih 25 milijonov dinarjev izgube?«

»Tolikšna izguba je nastala v prvi vrsti zato, ker smo ta-

rife kljub temu, da so se druge usluge, kot na primer prevoz in podobno, že prej podražile, povišali šele z majem, in da smo nekatere tarife za pisemsko in mednarodno pošto zvišali šele z avgustom. Naslednji vzrok za tolikšno izgubo je tudi v tem, da na Dolenjskem pride veliko več pošiljk, kot pa jih naše pošte odpremijo. Denar pa, kot veste, dobimo le od odpremljenih pošiljk. In slednjič imamo precej stroškov na račun slabe organizacije dela. Zato menim, da bo naš organizator dela z racionalnejšimi razporeditvami delovnih mest in delovnega časa zaposlenih lahko mnogo pripomogel k zmanjšanju poslovnih stroškov in s tem tudi naše poslovne izgube.«

M. Ž.

INTERVJU Z DIREKTORJEM SLUŽBE DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA – CENTRALA SRS TOV. LOJZETOM KERSNIČEM

Nihče se ne rodi birokrat

(Nadaljevanje s 1. strani)

Moj intervjuvanec sicer ni dejal, naj mi dajo podatke v centrali, pač pa je zahteval, naj mu prinesem od tam pooblastilo, da mi sme dati zaželene informacije.

PRVI VTIS JE ALI PA NI ODLOČILEN

Ob tem neuspelem poskusu sem v mislih dvakrat podčrtala nevidni napis BIROKRATI, ki sem ga tudi sama že davno pritisnila na neznana čela v tej instituciji.

Vendar prvi vtisi niso bili odločilni. Direktor Centrale SRS ni absolutistični bav-bav, ki duši demokracijo, ampak je celotna služba strogo zaupna. Po poslovniku mora vsakdo iz centrale dobiti dovoljenje za posredovanje podatkov. Ni pa seveda rečeno, da poslovnik ni prevlečen s patino birokracije...

»Preveč komplicirate delo,« sem pri tov. Kersniču kar naravnost dregnila v naš skupni problem, »podjetja vas imajo v želodcu, ker nenehno kaj zahtevate od njih.«

»Ne vem, kako naj bi poenostavili, na primer, družbeno kontrolo. Ravnamo se po veljavnih predpisih, zvezna skupščina bi morala odločiti, kaj naj opustimo. Sploh pa naš poslovnik v celoti sestavljajo in sprejemajo v zvezni centrali SDK.«

Že sem pomislila, da je bila moja pot spet zaman, ko sem bolj po naključju kakor premišljeno zabrenkala na pravo struno:

»Prepričana sem, da kljub strogo centraliziranemu poslovanju niste postali avtomati. Če ne morete sami ničesar spremeniti, vsaj vidite, kaj je moč poenostaviti.«

ZATVORNICA SE ODPRE

»Naša birokracija se bohoti v precejšnji meri zaradi sistema finansiranja. Deloma se naš dohodek oblikuje iz zveznih dotacij, deloma pa ga sami formuliramo z opravljanjem raznih uslug. Na račun dotacij moramo poleg naših glavnih nalog — družbene evidence, statistike in kontrole — opravljati še čuda reči. Letos smo popisali zaloge blaga, razlike v cenah, izvedli anketo o osebnih dohodkih, kontrolo popra... Čimveč je teh nalog, bolj nas v podjetjih preklinjajo, mi pa dejansko nimamo od tega ničesar drugega kot dodatno delo. Če bi se naš dohodek oblikoval tako kot v gospodarstvu in bi moral vsakdo usluge plačati, bi dobro premislil, preden bi kaj zahteval od nas. Mi pa ne bi več nenehno poslušali očitkov o birokraciji. Odpravili bi tudi razne nepotrebne manipulacije, ker se ne bi več trudili, da bi bilo veliko dela, ampak bi ga skušali čimbolj gospodarno opraviti.«

»Pri vas je torej tako, kakor v remontnih delavnicah, ki so stimulirane po številu popravil. Vsako okvaro zato le na pol popravijo, da ne zmanjka dela...«

»Zvezna sredstva dobivamo po obsegu opravljenih poslov, zato vsaka podružnica gleda, da ima čimveč ljudi...«

»So vse te podružnice potrebne?«

»Nobena država nima tako razpredene mreže naši dejavnosti sorodne institucije kot mi. Imamo 262 filial za plačilni promet, pred vojno pa je vsebinsko podobne naloge opravilo 6 filial. Obrazcev pa je resda zdaj veliko več in tudi bolj komplicirani so.«

»Vaše maslo?«

»Maslo bančnih tehnikov, na višji ravni!«

»Koliko več ljudi pa se zdaj ukvarja s plačilnim prometom kakor pred vojno?«

»Razmerje je približno 1:3.«

RAČUNOVODSTVA, ODDAHNITE SE!

Mrežo enot pa bodo le zmanjšali. Nekaj podružnic nameravajo spremeniti v ekspoziture, nekaj teh pa ukiniti. Dobro voljo torej kažejo, da bi svoje stroške zmanjšali, toda, kako zmanjšati tuje stroške in tratenje časa ob polnjenju obrazcev?

Na to vprašanje odgovarja tov. Kersnič zelo spodbudno:

»S skupnim servisom bi delo zelo poenostavili. Organizirali bi ga mi. Po predpisih smo dolžni zbirati iste podatke kot gospodarske organizacije, in če jih že zase zbiramo, bi jih lahko hkrati tudi v imenu delovnih organizacij, da ne bo več dvojnega dela.«

»Bi morda lahko poenostavili tudi naše gospodarske analize? Vse povsod se nekaj analizira. Na občinskih sedežih, na zbornicah in sekretariatih Izvršnega sveta...«

»V mislih imate najbrž analize periodičnih in zaključnih računov. Tudi poročila o gospodarskem stanju sestavljajo vsak zase, pravzaprav jih drug od drugega prepisujejo. Center SDK bi jim lahko prihranil ves ta napor. V naših statističnih pregledih je zajeto pravzaprav vse, kar se dogaja v podjetjih. Po 168 finančnih pokazateljih, zlahka analiziraš razmere, če jih znaš brati. Žal fizičnih kazalcev nimamo, toda ti se nam za ocenjevanje gospodarjenja zdijo postranskega pomena.«

»Kaj si pa vi za svoje osebno počutje najbolj želite?«

»Manj pisarije, več računskih strojev — v likvidaturi bi jih morali imeti za štetje denarja, pa ni deviz zanje — predvsem pa večje osebne dohodke. Naše povprečje je nižje kot na primer v kranjskem Tekstilindusu, po kvalifikacijski strukturi pa je le precejšnja razlika med njimi in nami. Morda zdaj laže razumete, zakaj se želimo v oblikovanju in delitvi dohodka izenačiti z gospodarstvom. Verjemite, da bi bilo tudi birokracije manj.«

MARIOLA KOBAL

KMETIJSKO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE IN OBČINSKI PRORAČUNI

Zakaj iz občinskih proračunov?

Povod za zapis je dejstvo: sklad za zdravstveno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev, ki zajema področje 17 občin — od Cerknice preko Ljubljane do Trbovelj — ima po letošnji sedemmesečni bilanci za 254 milijonov dinarjev neplačanih računov pri zdravstvenih zavodih.

Vzrok temu: prenizke akontacije, ki so jih posamezne občine predpisovale kmetijskim proizvajalcem. Premije za osnovno zdravstveno zavarovanje in posebne premije za razširjeno zdravstveno varstvo so bile namreč predpisane na osnovi starega katastrskega dohodka iz leta 1964. Odmerjanje novega katastrskega dohodka po vrsti zemljišč, ki je osnova za predpis davčnih obveznosti kmetijskim proizvajalcem in tudi za obveznosti do sklada za zdravstveno zavarovanje, je bilo v večini občin končano šele avgusta letos.

Vendar, problem je v naslednjem: v sklade za zdravstveno zavarovanje ne vplačujejo svojih prispevkov le kmetje, temveč tudi občine iz svojih proračunov. Takole se glasi odlok občinskih skupščin: »Del stroškov za zdravstveno varstvo kmetijskih proizvajalcev po 8. členu zakona o zdravstvenem zavarovanju kmetov, ki se mora po 19. členu zakona kriti s prispevkom iz proračuna skupščine občine, še se določa na 30 % kot enotno stopnjo.«

Na videz nič posebnega, saj po vseh krajih kmetje tarnajo, da delajo le za davke.

Ta pesem pa ima po večini posebno vsebino: stopite na primer na ljubljanski trg; nič nenavadnega ni, da prodajalci s »fičkom« pripeljejo blago na trg. Jajca po 70 dinarjev, kilogram solate velja 220 do 250 dinarjev, kilogram krompirja po 100 dinarjev, kilogram korenja 200 dinarjev in šopek peteršilja 20 dinarjev.

Reformo in podražitev so kmetje v trenutku razumeli in ju obrnili v svoj prid. Kilogram vitaminov — solate — stane prav toliko kot kilogram sladkorja!

Kaj bi radi povedali »potrošniki vitaminov«? Cene kmetijskih pridelkov rastejo. Vemo, da kmet ne dobi malo za svoje pridelke, zlasti pa jih visoko »navija« v mestih in industrijskih središčih. In vendar iz občinskih proračunov finansiramo usluge, ki jih uživajo kmetje. Kljub zveznemu zakonu, ki je že leta 1963 določil, da mora kmetijsko zdravstveno zavarovanje temeljiti na samofinanciranju.

Če kje, bi morali to zakonsko določilo spraviti v življenje v širši okolici mest in industrijskih središč in objektivno oceniti finančno zmogljivost kmetov. Kdo v teh krajih največ prispeva v občinske proračune? Spet tisti, ki drago plačujejo »vitamine«. Čeprav so res predeli v Sloveniji — tem pravimo tudi pasivni kraji — kjer so kmetijski zavarovanci upravičen problem občinskih proračunov, ne bi smeli z napačno teorijo, da so kmetovi dohodki povsod premajhni, da bi pokrili zdravstvene usluge, prevalili breme participacije in primanjkljajev na občinske proračune.

N. L.

Ob rebalansih proračunov so v večini občin temeljito pretresli delo občinskih uprav. Našli so rezerve v kadrih, v nepotrebni administraciji, poostrili so zahteve po strokovnosti zaposlenih itd. Prepih, ki ga je izzval zmanjšan občinski proračun, bo vsekakor koristen. Tembolj, če to ne bo le trenutna akcija, ki jo je vsilila reforma.

Strogi kritiki občinskim upravam niso samo občani, pač pa tudi odborniki občinskih skupščin, ki imajo neposredno opraviti z zaposlenimi v občinskih upravah. Graje so velikokrat upravičene in prav je, da odborniki opozarjajo na pomanjkljivosti. Kajti, če naj bo odbornik vez med občani in skupščino, potlej mu ne more biti vseeno, kakšna je občinska uprava, ki kot strokovna služba zbira in pripravlja materiale, oblikuje predloge itd. Vendar pa je ob tem treba odkriti še drugo plat medalje. Največkrat so odborniki kritični le za delo občinskih uprav. O tem, kako pa sami izpolnjujejo vlogo na relaciji občan—občinska skupščina, ne razmišljajo.

Več vrst odbornikov imamo, čeprav smo bili takrat, ko smo jih izvolili, prepričani, da bodo usklajali splošne družbene koristi s težnjami občanov in da bodo aktivni

S pristojnostmi tudi dolžnosti

člen v samoupravnem organizmu komune. Veliko je takih, ki so upravičili zaupanje volivcev, za mnoge pa je obdobje njihovega mandata pravcato zavetrje.

Redke so občinske skupščine, ki narede bilanco dobre ali slabe aktivnosti svojih odbornikov in izločijo pred potekom mandata tiste, ki so zaupanje volivcev obrnili bodisi v prid ali pa pasivno sedijo na sejah in ob glasovanju mehanično dvigajo roke, ne da bi vedeli, za kaj gre. Prav tako so redke občinske skupščine, ki ocenjujejo delo svojih članov tudi na njihovih delovnih mestih, ki reagirajo na nepravilen odnos, ki ga ima odbornik do svoje ali širše družbene skupnosti.

Ena takih redkih občinskih skupščin je piranska. »Na rešeto« niso dali samo odbornikov, temveč tudi člane svetov in komisij, njihovo delo v skupščinskih organih in tudi na njihovih delovnih mestih. Odstranili so iz skupščinskih organov vse tiste, ki so pozabili na družbene norme in spoštovanje zakonitosti.

»Opravljanje odgovornih funkcij v skupščinskih organih,« je na zasedanju skupščine poudaril predsednik ing. Pajk, »zahteva od ljudi neoporečno zadržanje celo v zasebnem življenju, še posebej pa na delovnem mestu, kjer občani upravičeno pričakujejo dosledno spoštovanje družbenih norm in zakonitosti.«

Piranska skupščina je z odstranitvijo tistih, ki so se pregrešili proti dobrim poslovnim odnosom in moralo, dokazala, da spremlja delo svojih članov in da ji volivci lahko zaupajo.

N. L.

manj dela, v resnici pa za prevrednoteno delo, priznati zdravstvu isti ali celo večji dohodek.

Znano je, da je povprečni izpad z dela v jugoslovanskem rudarstvu 7 %. V Velenju je bil 6,4%, v Zasavju je nad jugoslovanskim povprečjem, čemur so gotovo povod slabše delovne razmere.

Delovne organizacije v Velenju so sicer že leto nazaj prejemale dekadna poročila o gibanju bolniškega staleža, toda kakšnemu posebnemu posegu ta poročila niso služila. Potem pa so se delovne organizacije skupaj z Občinsko skupščino dogovorile, da Zdravstvenemu domu priznajo isti dohodek kot doslej, če »izčisti« vse tiste, ki so le namišljeni bolniki. Ugotovili so namreč, da je za družbo mnogo večji prihranek manjši izpad z dela kot »rezanje« dohodka zdravstveni službi. Nenormalno za njihove pojme pa bi tudi bilo, če bi od zdravstvene službe terjali, da to nalogo dobro opravi, ob tem pa bi ji priznali manjši dohodek. Misel, da bi nižji bolniški stalež moral povzročiti nižji dohodek zdravstvene službe so kategorično odklonili.

Zdravstveni dom v Velenju je to sugestijo sprejel. Komisijsko so pregledali vse, ki so bili v staležu in rezultate teh pregledov javili delavskim svetom. Kdo je resnično bolan, koga je treba takoj poslati na delo. Rezultat? V nekaj mesecih je padel povprečni stalež v rudniku od 6,4% na 4,5%. Tudi klimatsko zdravljenje odslej odobravajo le komisijsko. Seveda pa je treba povedati, da so tako delovne organizacije kot Občinska skupščina, sindikati kot tudi zdravstveni delavci pri vsem tem izhajali iz stališča, da tisti, ki je resnično bolan, ne sme biti zaradi take zaostrene politike kakorkoli oškodovan.

Primer iz Velenja ilustrira prevrednotenja dela in misli na področju zdravstva. Očitno je, da stara teza »manjši dohodek za manj bolnikov« tu ne bi rodila tolikšnih smotrnih prihrankov kot njena antiteza »za navidez manj dela, v resnici pa za prevrednoteno delo nezmanjšan dohodek«. Če je danes v Zdravstvenem domu v čakalnici manj ljudi, manj pozivov na dom, to še ne pomeni, da zdravstvena služba v okviru dohodka, ki ji ga družba prizna, ne bo zdaj koristno razvila vse tiste dejavnosti (preventivo, proučevanje poklicnih bolezni, stopnje zdravstvene kulture delavcev itd.), za katero doslej ni bilo ali denarja ali časa, včasih pa tudi ne posluha. Prevrednotenemu delu pa nujno sledi kot posledica tudi iskanje novih meril za delitev osebnega dohodka.

Mar ni tej logiki podobna tista, ki jo danes tudi za področje šolstva in kulture mnogi energično zagovarjajo? Tudi tu prodira misel, da je »preventiva« za družbo koristnejša in cenejša kot »kurativno zdravljenje« posledic. Vzeti danes sredstva šolam, šolski vzgoji in izobraževanju pomeni za družbo jutri odmeriti mnogo več sredstev za plačevanje posledic slabega strokovnega znanja in s tem slabega gospodarjenja. Vzeti danes sredstva varstvu, otroškemu ali šolskemu, pomeni dati jutri nujno mnogo več sredstev za plačevanje posledic tega ukrepa, ki jih bomo morali »reševati« z gradnjo mnogih novih vzgojno-poboljševalnih domov itd. In končno, mar ne gre pri vsem tem tudi za mnogo koristnejše preventivne naložbe v kulturo naših delovnih ljudi, saj so deficiti na tem področju tako rekoč neodpravljivi, če omenimo le škodo, ki nam jo je že zapustil tehnokratizem, ki je menil, da vse naše družbene uganke in križanke lahko razreši z dvema besedama: BETON in ŽELEZO. Ne pozabimo, da dvakrat da, kdor pravočasno da!

SONJA GAŠPERŠIČ

Zakaj sprejemamo plane?

Ko zdaj, po reformi, obiskujemo gradbena podjetja, da bi zapisali kakšno besedo o njihovem prizadevanju za uveljavitev gospodarske reforme, smo večkrat v zadregi. Pogovor se niti dobro ne razživi, pa nam že v vseh obiskanih podjetjih ostro izrečejo iste besede: BETONSKO ŽELEZO. V našem listu smo že napisali, kakšne nevšečnosti doživlja ljubljanska Tehnika v stikih z zeniško železarno, posredovali pa smo tudi že stališče republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev v zvezi s pomanjkanjem betonskega železa, ki povzroča celo začasne ustavitve gradenj. Razumljivo, da gradbena podjetja tudi ne morejo resno razmišljati o modernizaciji proizvodnje, o večizmenskem delu in podaljšanju gradbene sezone, če je pomanjkanje betonskega železa njihov osrednji problem.

Da se ne bomo le nedokumentirano razburjali ob tem osrednjem vprašanju našega gradbeništva, predstavljamo danes ta problem v številkah. Lani smo na Slovenskem vgradili 42.500 ton železa, od tega gradbena operativa Slovenije 32.500 ton. V letošnje gospodarsko leto so gradbena podjetja stopila brez zalog betonskega železa, ker Železarna Zenica ni izpolnila pogodbenih obveznosti za lansko četrto tromesečje in gradbenim podjetjem ni poslala obljubljenih 4700 ton. Čeprav je omejitev investicijske porabe prizadela gradbeništvo, pa so potrebe po betonskem železu v Sloveniji letos prav tolikšne kot so bile lani. Gradbena podjetja potrebujejo okoli 32.000 ton betonskega železa ali v prvem polletju 16.000 ton. Vendar so ga lahko kupile v Železarni Zenica in pri grosistih le 9372 ton, po različnih drugih kanalih pa 4249 ton, skupaj torej le 13.621 ton. Razen tega pa so si gradbena podjetja lahko pogodbeno zagotovila le 20.905 ton železa, tako da znaša primanjkljaj železa v Sloveniji, vsaj po tej »približni statistiki« — 11.795 ton. Takšna je torej neolepšana fotografija problema: POMANJKANJE BETONSKEGA ŽELEZA.

Kakšne pa so perspektive, da bi ta primanjkljaj krili? Nič kaj rožnate. Iz Zenice sicer poročajo, da bodo v kratkem začeli proizvajati nov proizvod — rebrasto betonsko železo, ki omogoča prihranek železa, toda do konca letošnjega leta bodo tega železa lahko izdelali le 20.000 ton (letno naj bi ga 60.000 ton) ali skupno vsega železa 180.000 ton (lani 207.500 ton), medtem ko znašajo potrebe po tem železu v državi 230.000 ton.

Ko strnujemo podatke iz različnih virov o akutnem pomanjkanju tega osnovnega gradbenega materiala, ki ne ogroža le proizvodnih načrtov gradbeništva, marveč neposredno spodkopuje tudi prizadevanja za uveljavitev gospodarske reforme, zastavljamo vprašanje, kako je mogoče, da planerji naše gospodarske rasti niso pravočasno predvideli tega primanjkljaja in ga skušali pravočasno kriti bodisi s preusmeritvijo proizvodnje naših železarn bodisi z drugačno politiko cen.

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije je o tem problemu že večkrat informiral sekretariat za gospodarstvo IS SRS in Gospodarsko zbornico Slovenije, toda ukrepanja teh dveh najvišjih teles slovenskega gospodarstva v zvezi s tem problemom gradbeništvo še ni občutilo.

V. B.

REFORMA IN KOČEVSKO »PLETILSTVO«

»Vemo, da gre za biti ali ne biti«

Slaba tehnična opremljenost, neizoblikovan program proizvodnje, slaba organizacija dela, nizki osebni dohodki, ki so lani znašali povprečno 15.000, letos pa komaj 27.000 dinarjev, niso nikakršno jamstvo, da bo podjetje PLETILSTVO iz Kočevja tudi v novih razmerah, po uveljavitvi reforme, lahko dobro gospodarilo. Podjetje je nastalo iz bivšega invalidskega zavoda v Kočevju, ki je še do nedavnega združeval celo vrsto manjših, po vsej občini raztresenih obrtnih delavnic. Tudi krediti in dotacije, ki jih je zavod dobival pri občinski skupščini, niso pomagali, da bi v zavodu bolje gospodarili. Vse to je seveda podedovalo sedanje PLETILSTVO, ki se je pred približno letom dni osamosvojilo v podjetje.

Ob težavah, ki izhajajo še iz bivšega invalidskega zavoda, kočevsko Pletilstvo še danes iz dneva v dan životari. Zavoljo tega se upravičeno vsiljuje vprašanje, ali je potrebno, da podjetje v takih razmerah še posluje. Kolektiv Pletilstva in pristojni občinski forumi se dobro zavedajo gospodarskega položaja, v katerem je podjetje. In socialnega problema. Če podjetje jutri ukinejo, kar se tudi lahko zgodi, potem bi izgubilo delo okoli 140 mater in deklet iz Kočevja ter bližnje okolice.

Te osnovne informacije so me vodile v kočevsko Pletilstvo, kjer sem se pogovarjal z delavkami ter vodilnimi uslužbenci, ali je še kakšna možnost, da bi podjetje pripeljali na pot dobrega gospodarjenja. Prisostvoval sem tudi zboru delovnega kolektiva in spoznal, da kolektivu seveda še malo ni vseeno, kakšna bo njegova usoda in kakšen odnos imajo do podjetja tudi nekateri občinski činitelji v Kočevju.

»VAŠIH DEKLET NIMAMO KJE ZAPOSLITI...«

»Bom kar odkrita. Naše podjetje je prej socialna ustanova, kot gospodarska organizacija,« je v razgovoru rekla CILKA GRUBERJEVA, voditeljica pletiljskega oddelka, ko sem jo povprašal po vzrokih, zakaj gre podjetju tako slabo.

»...Skoraj polovico imamo delavk, ki ne dosegajo niti pol norme,« je nadaljevala. »Res je, da so to mlada dekleta, ki pridejo k nam iz osemletke, toda zavoljo svoje neizkušenosti vseeno ne bi smele imeti slabega odnosa do dela. Slabše delavke namreč močno vplivajo na skupen uspeh in slednjič na to, da ne dosežemo tiste ravni proizvodnje, kot bi jo morali.«

»Toda ne razumem, zakaj ob tem, ko veste, da niso sposobne, sprejemate na delo slabe delavke?«

»Saj se jih branimo. Nekaterim smo zaradi neprizadevnosti skušali odpovedati delovno razmerje, toda s tem nismo uspeli...«

»Zakaj ne?«

»Na Zavodu za zaposlovanje v Kočevju so nam enostavno rekli: Vaših deklet nimamo v Kočevju kje zaposliti. Zato je bolje, če so pri vas, čeprav manj zaslužijo... Pri tem je tudi ostalo, toda tako ne moremo več naprej.«

»Ste vsaj analizirali vzroke, zakaj se mlajše delavke ne vključijo v normalno proizvodnjo?«

»Analiz o tem nismo delali. Menim pa, da je osnovna napaka v našem neizoblikovanem programu proizvodnje. Nikoli ne vemo, kaj bomo delali. Morda danes otroške bombažne žabe, morda jutri ženske jopice? Veste, stalno spreminjanje proizvodnje vpliva zelo slabo na delavke, ki so brez vsakršnih kvalifikacij. Razumljivo, da mlada dekleta zaradi tega delovnih operacij ne dojemajo tako hitro, kot bi jih na primer kvalificirane pletilje, šivilje,« je zaključila Cilka Gruber.

KOOPERACIJA Z IZKUŠENEJŠIMI PROIZVAJALCI

Direktor Pletilstva VINKO HREN pa opravičuje nizko produktivnost, slabe zaslužke zaposlenih in slab dohodek podjetja s skromnimi vlaganji v tehnično opremljenost, saj so v posamezno delovno mesto investirali le kakih 400.000 dinarjev, medtem ko so v Kemični tovarni v Kočevju investirali v delovno mesto nič manj kot 3,5 milijona dinarjev. Seveda primerjava med kemično in tekstilno industrijo ni najbolj na mestu, pove pa, da se s skromnimi vlaganji v tehnično opremljenost gospodarske organizacije res ne da delati čudežev.

V razgovoru mi je direktor še rekel:

»Razmeroma dolga doba priučevanja delavk, ki je trajala skoraj leto dni, nas je pokopala. Proizvodnja je bila ta čas minimalna, s tem pa tudi zaslužki zaposlenih.«

»Jasno je, da podjetje po tej poti ne more naprej. Verjetno vam je tudi znano, da je v Sloveniji in Jugoslaviji precej boljših proizvajalcev pletenin in trikotažnih izdelkov kot ste vi in prav zavoljo tega me zanima, kakšne možnosti imate, da bi spravili podjetje na pot dobrega gospodarjenja ob tako močni konkurenci v vaši panogi?«

»Če bi šli naprej po starih tirnicah, nas bi pripeljale v likvidacijo. Razumljivo je, da ne moremo proizvajati dvajset najrazličnejših izdelkov, marveč samo enega ali dva, če hočemo iti v korak z drugimi proizvajalci. To pomeni, da je za nas rešitev le v specializaciji proizvodnje.«

»Toda, tudi če vašo proizvodnjo takoj specializirate, ne vem, če boste na trgu uspeli, ker vaši konkurenti proizvajajo že sedaj precej boljše pletene, trikotažne in konfekcijske izdelke?«

»Drži, da sami ne bi uspeli. Začeli smo se zanimati za sodelovanje z izkušenejšimi proizvajalci na tem področju. V zvezi s pleteninami smo že navezali stike z ljubljansko Rašico, v zvezi z konfekcijskimi izdelki pa z Modnimi oblačili iz Ljubljane.«

»Mi lahko postrežete še s kakšnimi podatki o sodelovanju?«

»Za Modna oblačila smo proizvedli že nad 60.000 moških hlač. V Ljubljani so z našimi izdelki zadovoljni in si prav zategadelj prizadevamo, da bi vse druge izdelke opustili in proizvajali samo moške hlače. Proizvodnja nam namreč iz meseca v mesec narašča. V juliju smo proizvedli 1127 moških hlač, v avgustu 2904 in v septembru že nad 4000. To se pozna tudi pri delitvi.

Povečali so se osebni dohodki zaposlenih, saj sedaj nobena delavka ne zasluži manj kot 30.000 dinarjev, večina delavk pa zasluži že nad 40.000 dinarjev...«

Kaže, da je v kočevskem Pletilstvu le krenilo na bolje. Toda kljub temu je v podjetju še zmeraj veliko pomanjkljivosti. Delavke so na zboru kolektiva predlagale, da neprizadevne članice kolektiva, ki kvarijo uspeh podjetja, odpustijo, če se ne bodo poboljšale.

»Zdaj ni več čas za socialo,« so poudarile.

MILAN ŽIVKOVIČ

NAJ ŽIVI KONKURENCA!

Se mar tudi vi zgražate nad tem, da v Kragujevcu gradijo novo tovarno avtomobilskih žarometov, ki jih ljubljanski Saturnus izdeluje dovolj za domače potrebe in še za izvoz mu jih ostaja.

Nikar se ne vznemirjajte! Škoda živcev, zlasti ker pravkar navedeni problem sploh ni problematičen.

Saturnus je resda vložil okoli 400 milijonov lastnih sredstev v gradnjo novega obrata, ki naj bi s proizvodnjo raznih žarometov vsaj deloma razbremenil naš uvoz. Vse priznanje kolektivu za zamašitev ene izmed lukenj v domači proizvodnji. Če bo kdaj, ko steče nova tovarna s podobnim asortimentom v Kragujevcu, ta luknja prenapolnjena, nič hudega. Smernih kazalcev bo dvakrat preveč za našo avtomobilsko industrijo, to drži, toda odvišne lahko izvozimo. Deviz ni zavračati.

Kolikor pa bi se izkazalo, da ta izvoz ni rentabilen ali da je svetovno tržišče zasičeno s tovrstnimi izdelki, naj naši raziskovalci ugotavljajo, kako bi odvišne žaromete uporabljali v kake druge namene. Na primer za dobro osvetljevanje naše investicijske politike. Za to prirejene smerne kazalce bi nadvse potrebovali. Med drugim tudi v avtomobilski industriji.

Na temo REFORMA so rekli

FRANC POPIT, sodelavec DELA (Delo 26. 9. str. 3)

»Podcenjevanje delavskega samoupravljanja, še zlasti pa iniciative ljudi in njihove ustvarjalnosti se ne more nadomestiti s še tako dobrimi zvezami...

Mislim, da je minil čas, ko je bilo še mogoče reševati finančno ekonomske probleme podjetij s političnimi intervencijami...

Če je bilo postavljeno stališče, naj politična vodstva na vseh nivojih prenehajo s političnimi intervencijami na področju, kjer naj delujejo ekonomski faktorji, potem to ne pomeni, da so politično odvezana skrbi in odgovornosti za usodo delavcev in za gospodarjenje z ogromnim gospodarskim potencialom. Nasprotno, politične sile so dolžne prav v interesu delavcev razreševati konflikte, ki nastajajo in še bodo nastajali v naših naporih za stabilizacijo gospodarstva...«

NOVOMEŠČANI V RAZGOVORU:

RIKO CIGOJ, direktor obrtno montažnega podjetja Instalater v Novem mestu:

»Naše podjetje je majhno, uslužnostno, krpamo, le 32 ljudem daje kruh. Ni industrija, spravite pero! Ni zanimivo: Že deset let ni k nam nikogar z občine, pa ne znam presoditi, ali je to dobro ali slabo znamenje. No, davščine plačujemo sproti, dolga nimamo niti dinarja. To lahko zapišete, škoditi ne more!

Kaj mislim o reformi? Pocinkane pločevine še vedno manjka, cevi ni, radiatorjev tudi ne. Obrt je v našem gospodarstvu še kar naprej peto kolo. Vendar mislim, da tako ne bo šlo več dolgo. Vse kaže, da se bo apetit po novih zidovih moral poleči, ko pa bomo začeli polno izkoriščati to, kar že imamo, bomo imeli tudi mi dela čez glavo...

Če stroj stoji, ga lahko snažilka vzdržuje, da ima le dobro cunjo za prah v roki. Če pa noč in dan teče, bo slej ko prej moral v remont.

Mi se s popravili strojev ne ukvarjamo. To, kar sem rekel, je le prispodoba mojega razmišljanja o reformi...«

ADOLF ŠUŠTAR, tajnik občinskega sindikalnega sveta:

»Ne, o reformi pa ne bom rekel besede. Zadnjič, takoj po 26. juliju, sva o reformi govorila z novinarjem TT Iztokom Avscem in glej, izšel je tisti članek REFORMA NA DOPUSTU s takšnim odmevom v javnosti in na občini, da me zaradi njega še sedaj glava boli. Vsaka šola nekaj stane! Spoznal sem, da kaže v takšnem razgovoru, kot je najin, vsako besedo dobro pretehtati. Na žalost pa je tako: naj bo beseda še tako premišljena, novinarji jo lahko tako zasučete, da nima ne repa ne glave, poslušam jih pa jaz...«

MILAN BLATNIK, direktor podjetja Kovinar:

»Okroglega, oglatega in ploščatega železa ni bilo pred reformo, pa tudi zdaj ga ni. Ljubljanska Metalka nam ga je letos prodala le dobro tono; drugega smo kupili pod roko. Marsikakšen kos je šel tudi skozi pet rok in vsake se je oprijela marža: po 4 %, celo po 8 % in tako naprej. Je torej čudno, če je takšna draginja...?

Povedano med nami: Občutek imam, da Metalka nič ne prodaja. Bili so dnevi, ko sem vprašal po desetih različnih vrstah železja, ki ga potrebujemo, pa so mi desetkrat rekli: ‚Nimamo!'

Morda to, kar sem povedal, ni odgovor na vaše vprašanje, toda jaz tudi tako občutim reformo.«

FRANC OKLEŠČEN, strojni tehnik v Tovarni zdravil »Krka«:

»Ko naša tovarna še ni imela svoje mehanične delavnice za popravilo strojev, je delo zaradi okvar na strojih pogosto zastalo. Zdaj, ko imajo stroji redno nego, zastojev ni. To pomeni, da se je tudi zato naša produktivnost dela v zadnjih letih močno povečala. Vendar bi se lahko še bolj, če bi naleteli na večje razumevanje in pomoč pri institucijah, ki so ustanovljene za to, da pomagajo gospodarstvu. Govorim iz svojih izkušenj. S predlogi za izboljšavo tega ali onega stroja v roki sem moral potrkati na nešteto vrat v Ljubljani, preden so me sploh hoteli poslušati. Strokovne pomoči pa nisem iskal zaradi malenkosti: prav zaradi ene teh izboljšav, ki smo jo uspeli uresničiti, se je povečala zmogljivost stroja za 100 %. Zdaj izdela še enkrat več tablet kot pred rekonstrukcijo.

Če ne bodo imeli znanstvene institucije in pristojni organi v prihodnje več posluha za potrebe gospodarstva kot doslej in mu ne bodo bolj voljni pomagati, bo naše odkrivanje notranjih rezerv v času reforme obrodilo bolj pičle sadove.«

MIKO LJUBIŠIČ, direktor »Generalexporta« o prednačrtu zakona o zunanji trgovini (Po »Ekonomski politiki«):

»Zakoni se izdelujejo in menjajo — največkrat prepogosto. Toda za mene ni najpomembnejše vprašanje, ali je zakon o zunanji trgovini pomemben ali ne, marveč kaj se z zakonom regulira in kako. Menim, da predpisi, kakršni so v prednačrtu, ne rešujejo nič bistvenega v materialnih odnosih, v materialni bazi podjetja. To je le organizacijsko tehnični zakon, ki v glavnem določa mesto in vlogo Sekretariata za zunanjo trgovino, to je administracije v zunanji trgovini. S takimi predpisi bi zakon hitro pripeljal do reorganizacije zunanje trgovine in njene mreže, z vsemi posledicami, ki bi nastale, posebej v času, ko našemu gospodarstvu ni potrebna še ena reorganizacija več.«

INTERVJU Z GLAVNIM DIREKTORJEM JESENIŠKE ŽELEZARNE TOV. HAFNERJEM

PREOBŠIREN PROIZVODNI PROGRAM

(Nadaljevanje s 1. strani)

gija, na primer, letno povečuje proizvodnjo za 6 do 8 odst., predelovalna pa za 14 do 32 odstotkov. Ta neskladnost seveda zaostruje probleme.«

»Kako pa to neskladje vpliva na naše devizno gospodarstvo?«

»Razumljivo, da ne dobro. Načrti so bili sicer pametni: nameravali smo posnemati industrijsko razvite države, ki surovine in polizdelke uvažajo, izvažajo pa finalne produkte in vanje vloženo živo delo, toda nismo se dovolj pobrigali, da bi v produktivnosti in kakovosti konkurirali tujcem. Slabo blago skušamo drago prodajati, to pa ne gre, zato ga izvažamo z zgubo. Ker bazične industrije nismo razvijali, trošimo devize še za surovine, ki jih imamo sami dovolj...«

»Kako bo vaša proizvodna preusmeritev vplivala na devizno gospodarstvo?«

»Izboljšali ga bomo. Vse slovenske železarne bodo izdelovale več jekel, ki jih na svetovnem trgu dobro prodamo. Kakih dva tisoč vrst jih je, tako da si lahko asortiment razdelimo.«

»Pa menda ne boste izdelovali poslej samo jekel?«

»Če po pravici povem, bi vsi najraje izdelovali samo jekla in kroglične ležaje, ker pri tem tudi doma največ zaslužimo. Seveda pa ne gre. Ravne ostanejo pri sedanjem proizvodnem programu, to je pri plemenitih in orodnih jeklih, Štore bodo predvidoma izdelovale prožna jekla poleg specialnih naročil, mi pa po končani rekonstrukciji kvalitetno grobo pločevino, kakovostne hladno valjane trakove pa vlečeno žico in jeklo, prav tako boljših vrst.«

ZUNANJETRGOVINSKI NERED SE DA ZMANJŠATI

»Veliko problemov boste rešili z ozko specializacijo, precej jih boste pa povzročili. Mislite na našo avtomobilsko industrijo. Če Štore podražijo specialne izdelke, se bodo vozila kmalu znatno podražila...«

»Ni nujno. Že pred osmimi leti sem predlagal, naj avtomobilska industrija standardizira kakovosti in dimenzije sestavnih delov. Z večjimi serijami bi se delo pocenilo. Toda Crvena zastava se še vedno ravna po Fiatovih predpisih, Tomos po Citroenovih in tako naprej, ker je pač najbolj preprosto. Standardizacija terja veliko dela in nalaga tudi veliko odgovornost. Tjavdan ni mogoče reči: Namesto tega in tega jekla uporabljajte drugo. Avto prehitro izda vsako tehnološko in konstrukcijsko napako.«

»Problemi bodo nastali tudi v drugih tovarnah zaradi zožanja vašega asortimana. Primorane bodo več uvažati. Kje naj dobijo dovolj deviz, če se jim sprva izvoz ne posreči, oziroma če bodo izvažale z zgubo? Domači kupci je ne bodo pokrivali, dokler bodo cene odrejene, če zmanjšajo uvoz reprodukcijskega materiala, pa bodo primorane omejiti proizvodnjo.«

»Jaz nisem tako črnogled. Predvsem bi po mojem morali gospodarneje ravnati z devizami. Čemu uvažamo izdelke, ki jih imamo doma dovolj, za deficitne artikle nam pa zmanjka deviz? In čemu izdelujemo sami stvari, ki so na svetovnem trgu mnogo cenejše? Mi sicer govorimo o mednarodni delitvi dela, pri delu pa je večkrat ne priznavamo, niti ne upoštevamo.«

»Kako bi rešili ta gordijski vozel? Zunanjetrgovinska nesmotrnost je nujna, dokler ni organa, ki bi usklajeval uvoz z domačo proizvodnjo.«

»Včasih je posebna komisija v Beogradu imela pregled nad našo produkcijo, poznala luknje v domačem asortimentu in temu ustrezno odločala o uvozu. Zdaj naj bi te naloge opravljala Jugobanka. Žal jo malo zanemarja. Če bi imel jaz kaj besede, ki kakih deset grosističnih podjetij zadolžil za ustrezne prehodne zaloge uvoženih materialov in sestavnih delov, ki jih pri nas ne izdelujemo, dal bi jim, seveda, primeren obratni kapital, in jih pooblastil, da uvoz koordinirajo z domačo proizvodnjo.«

»S tem bi zaščitili tudi naše slabe in drage proizvajalce.«

»Tega nisem rekel. Naj uvažajo tudi tisto, kar se zunaj dobi ceneje in bolje. Smoter mednarodne delitve dela je v tem, da vsakdo izdeluje in kupuje ceneje in bolje.«

INDIREKTNI IZVOZ NAJ SE PRIZNA

»Z ozko specializacijo, v katero greste tudi vi, se polagoma že vključujemo v mednarodno delitev dela, potrebni bi pa bili hitrejši ukrepi za izravnavo zunanjetrgovinske bilance.«

»Devizni primanjkljaj železarn, ki je lani znašal okoli 10 milijonov dolarjev, nastaja zaradi deviznega obračunavanja predelovalno industrijo zalagamo s svojimi izdelki, pri devizah, ki jih ustvarja z izvozom, pa ne participiramo.«

»Ste ta problem že omenili na pristojnih mestih?«

» Da, pa pravijo, da je težko voditi evidenco o indirektnem izvozu. Jugobanka nam je enkrat samkrat priznala posredni izvoz pri pocinkani pločevini, dejansko je pa zelo dosti našega materiala v izvoženih ladjah.«

»Prisiljeni boste čimveč neposredno izvažati. Za vas bo to dobro, za celotno naše gospodarstvo pa najbrž ne, dokler se bo bazična industrija počasneje razvijala kot predelovalna.«

»Ko ste me že tako daleč pripravili, naj povem, da bi po mojem mnenju morala naša črna metalurgija zalagati predvsem domači trg, izvoz bi bil šele takrat umesten, ko bi ustvarjala viške. Toda do deviz moramo priti; če ni mogoče z indirektnim izvozom, pač z direktnim. Ekonomski aksiom pa je, da razvijaš tiste gospodarske panoge, za katere imaš surovinsko bazo in da izvoziš čimveč živega in opredmetenega dela.«

»Predelovalna industrija izvaža z izgubo...«

»Danes, pa jutri? Mislite, da samo mi razmišljamo o koreniti reorganizaciji proizvodnje in proizvodnega programa?«

MARIOLA KOBAL

V »INGRADU« SO SE ODLOČILI ZA INDUSTRIJSKI NAČIN GRADNJE STANOVANJ

SE ŽE JASNI

Je pač tako, da nas je še precej, ki se jezimo zaradi stanovanj. Najprej stanovanjski interesenti, ki že leta in leta zaman čakajo na stanovanja, ker jih zidamo premalo. Potem ljudje, ki so nova stanovanja že dobili, pa so predraga, ker si je tisti, ki jih je zidal ali dal denar zanje, hotel z njimi postaviti spomenik, ali pa so draga zato, ker so jih gradili na tak način kot naši dedje. Končno se jeze stanovalci, ki morajo v stanarini plačevati vse napake projektantov, gradbene operative in sistema finansiranja gradnje stanovanj.

Ker pa z jezo ni moč ničesar doseči, sem nedavno tega obiskal celjsko gradbeno podjetje Ingrad in jih pobaral, kaj so doslej že storili, da bi pomagali pregnati oblake na našem stanovanjskem nebu.

V treh letih niti koraka naprej

S seboj sem nesel naslednje podatke:

Iz študije, ki jo je tovariš Mlakar naredil za sedemletni plan stanovanjske graditve na Slovenskem, je razvidno, da bi morali zgraditi v naši republiki kakih 14.000 do 16.000 stanovanj na leto.

V zadnjih treh letih pa smo jih v družbenem sektorju zgradili:

Leta 1962 — 6738 stanovanj s skupno površino 341.721 m² in zanje smo porabili več kot 21 milijard dinarjev;

leta 1963 — 6142 stanovanj s skupno površino 311.191 m², veljala pa so nas skoraj 26 milijard dinarjev;

leta 1964 — 6655 stanovanj s skupno površino 339.431 m² v vrednosti več kot 31 milijard dinarjev.

Lani smo torej dali za gradnjo stanovanj skoraj tretjino več kot leta 1962, za ta denar pa smo dobili celo manj stanovanj z manjšo stanovanjsko površino.

Točnih podatkov, koliko stanovanj so si v teh letih zgradili zasebniki, nisem našel, zvedel pa sem, da njih število ne presega 30 % vseh zgrajenih stanovanj v družbenem sektorju.

Ti podatki kažejo, da naša sedanja stanovanjska graditev zadošča komaj za polovico naših potreb.

Tri leta so minila, medtem ko je močno napredovalo vse naše gospodarstvo, pri gradnji stanovanj pa se je nekaj zataknilo in nismo naredili niti koraka naprej.

Kaj storiti?

Tovariš Ciril Vograjc, šef investicijske službe v Ingradu, je dejal:

»Opustiti moramo star, klasičen način gradnje stanovanj in začeti graditi na industrijski način. Tak način terja sodobno organizacijo dela v gradbenih podjetjih, maksimalno izkoriščanje zmogljivosti strojev, kontinuiteto proizvodnje in industrijske serijske gradnje. Tako omogoča večjo delovno storilnost. Zato je cenejši.«

Potem govorimo o cenah.

»Znano je, da nekatera gradbena podjetja zidajo družinska stanovanja že po 160.000 dinarjev za kvadratni meter stanovanjske površine. V naših stanovanjih, ki jih gradimo na montažni način, pa letos velja kvadratni meter povprečno le 91.200 dinarjev. Če bi zagotovili še bolj množična naročila in sistematičen razvoj industrializacije finalnih del, bi lahko v povprečju še za 15 % znižali cene.«

Delajo po tehnološkem postopku sistema »Jugomont«, ki je primeren za mehansko opremljenost naših podjetij, ne zahteva večjih začetnih investicij, pa tudi preizkusili so ga že pri nas in po njem zgradili — v drugih republikah — več tisoč stanovanj.

»In v čem je koristnost tega sistema?«

Pokazali so mi naslednjo kalkulacijo:

Gradijo na primer skupno 200 stanovanj s povprečno 56 m² stanovanjske površine. Neposredni stroški izdelave pri klasičnem načinu znašajo 1 milijon 29.840 dinarjev, pri montažnem načinu pa 771.360 dinarjev ali 75 %. (Materialni stroški so pri montažnem načinu manjši za 26 %, efektivni osebni dohodki za 46 %, stroški za zaključna dela pa 16 %.)

Če k stroškom izdelave prištejemo še splošne stroške, prispevke in sklade v višini, kot se oblikujejo pri klasični gradnji, bi bila montažna stanovanja za 22 % cenejša. Toda ta račun ne drži. Na znižanje stroškov po enoti proizvoda (kvadratnem metru) močno vplivajo tudi splošni stroški. Izračun namreč kaže, da je z enakim številom zaposlenih moč zgraditi na star način denimo 200 stanovanj, na montažni pa 366 ali 83 % več. Ker se torej ob enakih splošnih stroških poveča proizvodnost dela, je možno za toliko znižati te stroške in tudi vkalkulirano akumulacijo po enoti proizvoda, da bi bila normalna planska cena takega stanovanja, zgrajenega na montažni način, za 27 % nižja kot če bi ga gradili po starem načinu. Po novem bi torej veljal kvadratni meter 84.570 dinarjev, po starem pa 115.710 dinarjev.

»Kot vidite, gre predvsem za cenejšo gradnjo.«

Zakaj industrijski način?

Ing. Ivan Cijan je pripomnil:

»To je osnovno. Že nekaj let namreč ugotavljamo, da bo treba ceneje graditi. Cena kvadratnega metra stanovanjske površine je rasla hitreje kot osebni dohodki, stanarine, ki temelje na tej ceni, pa so že tako visoke, da se številni ljudje z nizkimi in srednjimi dohodki ne morejo več vseliti v novo družinsko stanovanje. Hkrati so proizvajalci nenehno dražili gradbeni material in polizdelke. Napovedana reforma pa ni obetala povečanja kupne moči. V takšnih razmerah nam ni preostalo drugega kot da se odločimo za industrijski način gradnje stanovanj, ki je cenejši, vendar kvaliteten. Tako smo letos na gradbišču Otok II v Celju začeli graditi po sistemu »Jugomont« sedem stanovanjskih poslopij s 324 stanovanji. To je nekako 85 % vseh stanovanj, ki jih letos gradimo v Celju ali skupno kakih 10 % vseh naših gradbenih storitev.«

K vzrokom, zakaj so se odločili za montažni način gradnje stanovanj, je treba prišteti še močno konkurenco (v Celje so silila druga gradbena podjetja in res ni kazalo drugega kot da se odločijo za cenejšo gradnjo), pomanjkanje kvalificiranih delavcev (niso na primer imeli dovolj zidarjev — strokovnjakov za omete, za sedanji način izdelave sten in stropov pa so dokaj hitro priučili nekvalificirane delavce), končno pa so se tudi v gradbeništvu začele uveljavljati ekonomske cene.

»Zračunali smo in ugotovili, da je pri klasičnem načinu zidave potrebno za kvadratni meter 30 delovnih ur, za izdelavo montažnih elementov in njih sestavljanje pa komaj 17 ur. Investicij nismo potrebovali veliko. Pa smo začeli. Spočetka so bile težave, nismo se koj znašli, zdaj je pa že bolje.«

Pripovedovali so mi, kako morajo sedaj bolj skrbeti za specializacijo kadrov, za planiranje, analiziranje delovnih procesov in pogojev, za boljše izkoriščanje strojev, za neprekinjeno delo (tudi pozimi), za rast obrtnih zmogljivosti podjetja, za industrijski način izdelave polizdelkov in finalnih del, še zlasti pa za množična naročila.

»Denimo,« so mi rekli na gradbišču, kjer gradijo montažne stanovanjske bloke, »da zidamo na enem kompleksu dvesto stanovanj, na drugem pa več kot šeststo; na prvem bo kvadratni meter stanovanjske površine za dobrih 5000 dinarjev dražji kot na drugem. Precej pa že pomeni, če lahko gradimo poslopja drugega za drugim. Tako prihranimo milijon dinarjev, ki bi jih morali plačati samo za demontažo žerjava. Kje pa so še drugi stroški za selitev celotnega gradbišča v drugo mestno četrt.«

Zdaj delajo klet približno en mesec, v drugem mesecu zgradijo stavbo do strehe, v prihodnjih šestih mesecih pa jo končajo. Če bi pravočasno dobivali dovolj materiala in polizdelkov ter še bolje organizirali obrtniška dela, bi lahko zgradili 45-stanovanjski blok v sedmih mesecih.

Kar nekam ponosno so govorili:

»Še ni vse tako, kot bi moralo biti, smo se pa že veliko naučili.«

Zdaj gre za to, da družba uredi tudi financiranje stanovanjske gradnje in da banke ter drugi investitorji spremene svoj odnos do kreditov za gradnjo stanovanj. Saj je vendar jasno: če ne bo urejena politika kreditov, bo vse, kar so gradbeniki že storili, šlo v izgubo. Pri novem načinu dela bi privarčevali milijarde, pri slepomišenju z investitorji pa bi jih izgubili.

Koristi združenja GIPOSS

»Sicer pa v vsem tem prizadevanju nismo sami,« je povedal tovariš Vograjc. »Šest gradbenih podjetij na Slovenskem, med njimi tudi mi, je ustanovilo Združenje za industrijsko gradnjo stanovanj in naselij GIPOSS, v okviru katerega bomo lahko že drugo leto, kot predvidevamo, zgradili 3000 montažnih stanovanj.«

Združenje, v katerem so gradbena podjetja »Gorica« iz Nove Gorice, »Ingrad« iz Celja, »Pionir« iz Novega mesta, »Obnova« iz Ljubljane, »Sava« z Jesenic in »Stavbar« iz Maribora, so organizirali z namenom, da bi postopno razvili popoln industrijski način gradnje stanovanjskih objektov in naselij, tako, da bi pri tem kar najbolj koristili domače in tuje izsledke znanosti in tehnike. Zaradi tega se namerava združenje predvsem ukvarjati z organizacijo in kvaliteto razvojnega dela; z racionalno delitvijo dela pa bo lahko v največji meri izkoriščalo vse proizvodne in kadrovske zmogljivosti podjetij, svojih članov. Seveda pa v ničemer ne sme ogrožati samostojnosti vključenih podjetij.

»Doslej so projektanti našega združenja — na podlagi tehnologije in konstrukcijskih rešitev sistema »Jugomont« — že naredili širok izbor projektov z različnimi funkcionalnimi rešitvami in arhitektonskimi zasnovami. Na ta način je bila pripravljena investicijsko tehnična dokumentacija za 16 različnih tipov objektov od stolpnic in stanovanjskih blokov do vrstnih hiš, ki jo v praksi že uporabljamo.«

Sploh pa so koristi združenja številne. Naj jih omenim le nekaj:

— Zaradi skupnega koriščenja projektov in povečanja serij bodo lahko znižali stroške projektantske dokumentacije za kakih 50 %.

— Občutno se bodo zmanjšali posebni stroški (stroški meritev, preizkusov, računanja normativov, analiziranja procesov ter vrednotenja vseh rezultatov), ki zdaj znašajo pri prototipnih gradnjah kakih 15 % vrednosti objekta. Če kot prototipni objekt računamo del bloka, na primer z 20 stanovanji, potem znesejo posebni stroški 15 milijonov dinarjev. Če bi te stavbe gradilo vseh šest podjetij vsako zase, bi moralo vsako plačati 15 milijonov dinarjev. Tako pa bodo s pomočjo združenja lahko zmanjšali posebne stroške vsaj za trikrat.

Tudi službe za pripravo in organizacijo gradnje bodo lahko koristno sodelovale ter sproti izmenjavale izkušnje. Skupno bodo izdelovali in uporabljali razne pripomočke pri pripravi gradbenih kompleksov, planiranju, evidenci, normiranju itd.

Vloga združenja je torej precejšnja. Pravijo, da brez njega ne bi šlo. Drži pa, da jim bo koristilo le tedaj, če bodo podjetja, ki so njegovi člani, v njem res aktivno sodelovala.

Gospodarska reforma predvsem zahteva povečanje delovne storilnosti. V storilnosti so namreč naše največje rezerve. Učinkovito povečanje proizvodnosti dela pa je moč doseči predvsem z industrializacijo proizvodnje in s specializacijo proizvajalcev. Na področju stanovanjske gradnje je torej treba opustiti zastarele in neracionalne delovne načine ter iskati rešitve v specializaciji posameznih podjetij in v industrializaciji njihove proizvodnje.

In prav to delajo v Ingradu. Brez velikih besed o reformi. Odločili so se za industrijski način gradnje stanovanj. Prve spodbudne uspehe so že dosegli in vedo, da bo tak način gradnje koristil njihovemu gospodarjenju in končno tudi standardu. Njihovemu in našemu.

JANEZ VOLJČ

Nekoč škripci, danes žerjavi! S tem pa še ni rečeno, da škripcev danes ne uporabljamo več

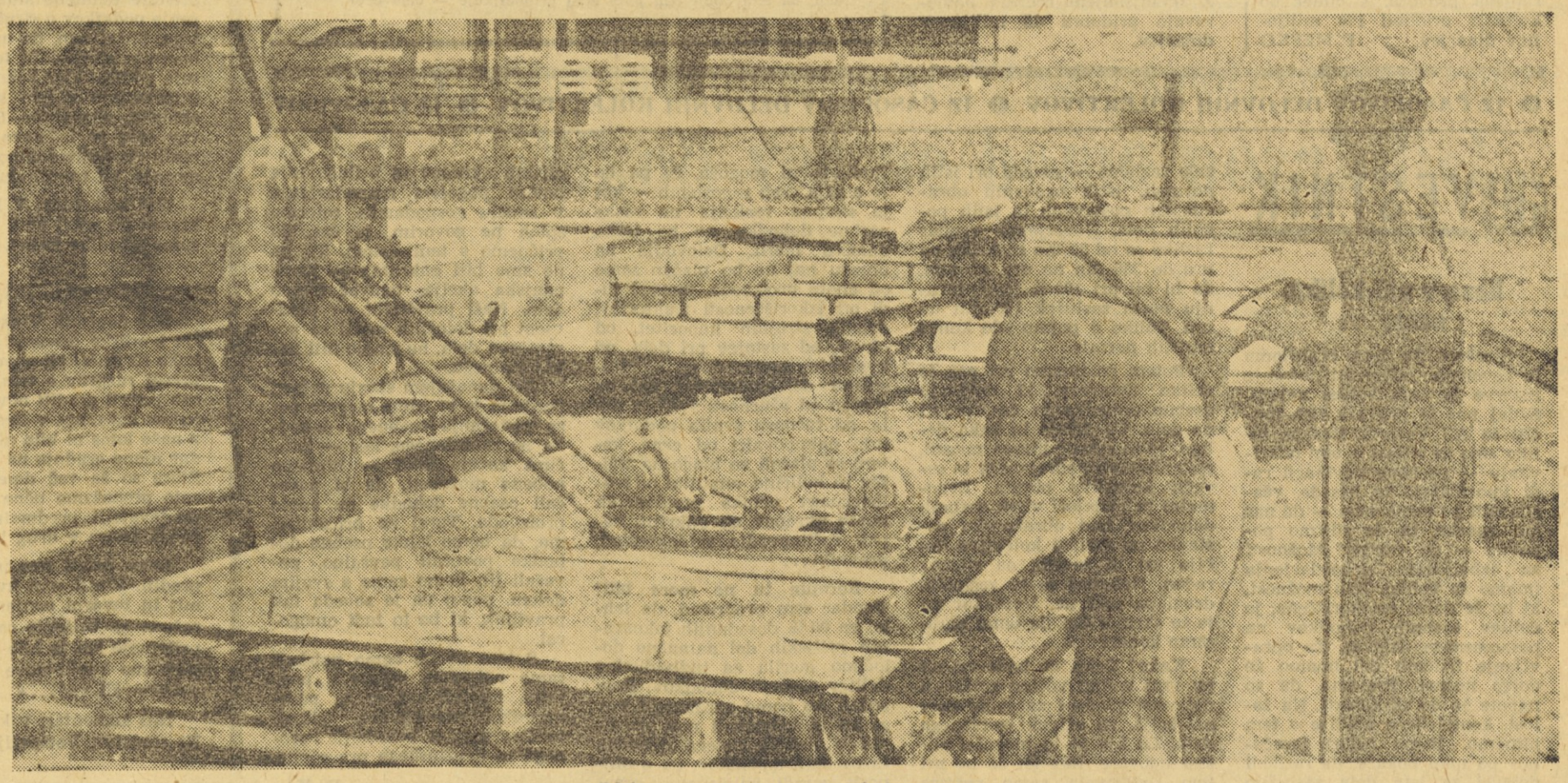

Odslej se z zidaki ukvarjajo le honorarno

● TAM MARIBOR:

Največja skrb: obratna sredstva

Centralni delavski svet Tovarne avtomobilov in motorjev v Mariboru je na svoji zadnji seji razpravljal in sklepal o izpolnjevanju proizvodnega plana in o zalogah, ki jih že tako težijo, da bodo morali spremeniti svoj dosedanji proizvodni program.

Trg je pokazal, da nekateri izdelki mariborskega TAM ne gredo več v denar in zdaj tej naši tovarni avtomobilov in motorjev ne kaže drugega, kakor da mu prisluhne. Na seji delavskega sveta so torej govorili o tem, ali naj še naprej proizvajajo vozilo TAM 2000, pri katerem so imeli že doslej okrog 400.000 dinarjev izgube, ali preusmerijo proizvodnjo. Proizvodnja tega avtomobila je tudi zato draga, ker imajo težave s kooperanti in drugimi dobavitelji različnih njegovih delov. Dobro pa gredo v denar gasilski avtomobili, tako doma kot na tujem.

Ti »signali trga« terjajo izdelavo perspektivnega proizvodnega programa, ki bo moral temeljiti predvsem na lastnih tehničnih zmogljivostih TAM. Pretehtali bodo sleherni nakup novih strojev. Strokovne službe bodo morale prepričljivo dokazati rentabilnost vsake naložbe, sicer se delavski svet ne bo odločal za nakupe. V tej zvezi so zastavili vprašanje, če so v tovarni izdelani stroji res cenejši od tistih, ki jih lahko kupijo drugod.

Centralni delavski svet Mariborske tovarne avtomobilov in motorjev pa kljub vsem težavam, o katerih so razpravljali, ne predvideva zmanjšanja proizavodnje. Nasprotno: povečala naj bi se za okrog 200 milijonov dinarjev, torej za 37,9 milijarde dinarjev. Tako naj bi do konca leta ustvarili približno 990 milijonov dinarjev dohodka, od katerega nameravajo 84 % nameniti za osebne dohodke. Ker pa jih zaloge tepejo in jim primanjkuje 2,7 milijarde obratnih sredstev, so se odločili, da bodo zmanjšali zaloge za vsako ceno. Vrednost zalog znaša že sedaj 14 milijard dinarjev — 6,6 milijarde din so vredne surovine, 4 milijarde nedovršena proizvodnja itd. Z različnimi ukrepi nameravajo v kratkem znižati zaloge za 2 milijardi dinarjev. Prav tako bodo na novo razporedili 100 delavcev v proizvodnji in 50 na različnih delovnih mestih. Upajo, da bodo tudi s tem ukrepom občutno povečali produktivnost dela. Razen tega so v TAM dajali doslej izdatna sredstva za regresiranje prevozov zaposlenih na delo in z dela, saj so vozači plačevali le po 1500 dinarjev mesečno za svoj prevoz, razliko do polne voznine pa je krila tovarna. Od 1. novembra letos bodo morali vsi, ki se vozijo na delo s tovarniškimi avtobusi, prispevati polovico prevoznih stroškov, drugo polovico pa bo še naprej plačevalo podjetje. Delavski svet pa je sklenil, naj velja ta ugodnost le do novega leta, v novem letu pa bodo morali vozači v celoti kriti stroške svojega prevoza, s čimer bo kolektiv pridobil 170 milijonov dinarjev.

F. MEŠKO

● CINKARNA CELJE

BOGATA NAJDBA NEIZKORIŠČENIH MOŽNOSTI

Na zadnji seji delavskega sveta metalurško kemičnega kombinata Cinkarne v Celju so med drugim poudarili: »Le če bo sleherni izmed 2030 zaposlenih razmislil o odgovornosti pred skupnostjo in o delovnih nalogah na svojem delovnem mestu, bomo lahko povečali osebne dohodke...«

Strokovne službe podjetja so namreč za to sejo pripravile kopico analiz, ki vse govore, da bo možno doseči povečanje osebnih dohodkov šele tedaj, ko bodo vsi zaposleni v celjski cinkarni od ugotovitev možnosti prešli k dejanjem.

V Cinkarni so ugotovili, da delajo zaposleni v proizvodnji ali pa v upravi povprečno le šest ur in pol dnevno, da je torej glavna »skrita rezerva« 60 neizkoriščenih minut delavnika. Iz letošnje polletne bilance je tudi razvidno, da so imeli v povprečju 7,8 % zaposlenih na bolniškem dopustu, kar je gospodarsko organizacijo veljalo 180 milijonov dinarjev. Niso redki primeri, da dnevno nepravičeno izostane z dela tudi do 40 delavcev, oziroma zaposlenih v upravi. Seštevek neupravičenih izostankov in ne povsem utemeljenih boleznin pove, da je v tem kolektivu kakih 200 zaposlenih preveč, oziroma bi jih kazalo razporediti na druga delovna mesta. Tako so več inženirjev in tehnikov že premestili iz tehničnih pisarn v proizvodnjo, največ iz investicijskega sektorja podjetja.

Delavci celjske Cinkarne v pogovoru med delovnim odmorom (Foto: Milan Šparovec)

Ne samo to! Da bi lahko namenili več za obratna sredstva, nameravajo zmanjšati zaloge reprodukcijskega materiala za okrog pol milijarde dinarjev, pri čemer bodo že samo pri obrestih prihranili 35 milijonov dinarjev. Nekaj sredstev nameravajo prihraniti tudi s tem, da bodo zaposlenim, ki se vozijo na delo, zmanjšali regres za toliko, da bo odslej moral vsak plačati iz svojih osebnih dohodkov 2000 dinarjev mesečno, kar pa bo lahko nadoknadil z večjo prizadevnostjo na delovnem mestu. Z zmanjšanjem regresa nameravajo pridobiti 40 milijonov dinarjev.

Čeprav govori ta podatek, da so vozači po uveljavitvi reforme oškodovani pri osebnih dohodkih, to ne pomeni, da ne bodo imeli možnosti tega zneska dobiti nazaj. Celoten delavski svet je namreč soglašal, da bo treba osebne dohodke povečavati predvsem s povečano proizvodnjo (drugače jih tudi možno ne bo!), proizvodnje pa ne nameravajo povečevati na račun fizičnega izčrpavanja proizvajalcev, marveč z boljšo organizacijo dela, ekonomičnejšim poslovanjem, izpopolnjeno tehnologijo dela in seveda tudi z večjo delovno disciplino. *Z eno besedo: v vseh obratih, pa tudi v upravnih službah, bo treba poslej v delovnem času resnično delati. V Cinkarni so namreč izračunali, da lahko samo z boljšim izkoriščanjem delovnega časa povečajo letni dohodek kar za 480 milijonov dinarjev.*

Analize, ki so jih ob uveljavljanju gospodarske reforme napravili, pa so tudi pokazale, da bodo morali nekatere obrate združiti, če hočejo rentabilnejšo proizvodnjo. Tako bodo združili pražarno cinka, anglomeracijo in plinarno — s topilnico. Nekateri teh obratov delajo namreč z izgubo, ki jo nameravajo odpraviti predvsem z izboljšanjem tehnologije in zniževanjem proizvodnih stroškov. Topilnico bodo še naprej rekonstruirali, saj predstavlja ozko grlo v proizvodnji, nameravajo pa postaviti še dve novi peči ter zgraditi novo pražarno z rafinerijo. Rekonstrukcijo nameravajo zaključiti do leta 1967 — če bodo imeli na razpolago dovolj sredstev. Ko bo proizvodnja v novih obratih in novih pečeh stekla, bodo lahko izkoristili nad 90 % surovin.

Iz vsega, kar smo zapisali, se vidi, da so se samoupravni organi celjske Cinkarne resno zavzeli za boljše gospodarjenje, in da so odkrito spregovorili tudi o svojih dosedanjih pomanjkljivostih gospodarjenja. Niso se odločili za avtomatično povečanje osebnih dohodkov, ampak za takšno delitev, ki bo spodbudno vplivala na delovno ustvarjalnost slehernega zaposlenega. Sedaj imajo zaposleni v celjski Cinkarni povprečno 62.700 dinarjev osebnih dohodkov, upajo pa, da jim bo uspelo to povprečje dvigniti, potem ko bodo uresničili svoje proizvodne načrte in izkoristili vse notranje rezerve — na 84.000 dinarjev.

V rokah vsakega cinkarja posebej in celotnega kolektiva je, kdaj in v kolikšni meri jim bo to uspelo.

FRANJO HOVNIK

»Če se da, mi pomagaj!«

Mislim, da te dni prejemajo sorodniki in znanci delavcev novogoriške tovarne pohištva »Meblo« po vsej državi pisma z naslednjo vsebino:

»Dragi prijatelj (ali bratranec, sestra itd.)!

Že dolgo Ti nisem pisal. Saj veš, reforma je tu, dela imamo veliko, pa kaj bi Ti pisal o tem. Tudi veš, da se navadno človek spomni prijatelja, ko kaj potrebuje. Tudi jaz imam prošnjo. Ne gre zame, pač pa za našo tovarno. Primanjkuje nam hlodovine, predvsem orehove in javorove za furnir. Veš, dodeljujejo nam jo v kontingentih, ti pa so premajhni in tako oddelek žaga in furnir nista dovolj izkoriščena, če pa v tovarni, kot je naša, manjka furnirja, si lahko misliš, kako je. Zato je naš delavski svet razpisal premije in lahko dobim 1000 dinarjev za vsak kubični meter hlodovine za furnir in 500 dinarjev za kubični meter hlodovine za žago, če ga preskrbim tovarni. Premije so tudi za nabavo druge hlodovine (600 dinarjev za prostorninski meter drugih žlahtnih iglavcev; najmanjša — 50 dinarjev — je za nabavo bukove in topolove hlodovine.)

No, morda lahko Ti zveš za kakšno hlodovino. Takoj mi piši. Odstopil Ti bom pol premije. Lepo Te pozdravlja...«

Da, tako je s to hlodovino. In da bi bil problem bolj »zanimiv«, še podatek, da naša gozdna gospodarstva letos ne bodo dosegla svojih planov sečnje.

Saj vemo, kakšno je bilo letošnje poletje, zvedeli pa smo tudi, da tem podjetjem prav zdaj primanjkuje — delavcev!

Dopisniki nam pišejo

»Kamor pogledaš nov veter«!

Glavna vsebina pisem, ki nam jih pošiljajo dopisniki, je REFORMA, njihova osnovna ugotovitev pa: KAMORKOLI PRIDEMO, KJERKOLI SE POGOVARJAMO Z LJUDMI, POVSOD ISTO: VSI SI PRIZADEVAJO IN SKUŠAJO GOSPODARITI BOLJE KOT DOSLEJ. Vprašanja kot, kako bi bolje izkoriščali stroje, da bi več zaslužili, kaj bi proizvajali, da bi šlo v večjih količinah in hitreje v promet, so potisnila z dnevnih redov sestankov vsa druga, manj pomembna, s katerimi so bile seje delavskih svetov nekoč preobremenjene. Sicer pa, naj dopisniki sami povedo, kaj so videli in ugotovili na obisku v podjetjih, v razgovorih in na sestankih o uveljavljanju gospodarske reforme.

»RAVENČANI SO NAM SKOČILI V HRBET...«

Požauko Ivo, učitelj iz Lovrenca na Pohorju, nam piše: »Tudi na Pohorju si belimo glavo, kako bi uresničili reformo, pa si pogosto ne znamo poiskati prave poti iz težav. Pri tem mislim na Tovarno kos in srpov v Lovrencu, ki jo je podražitev jekla za 300 % močno prizadela. Naša tovarna izdela letno okrog 600.000 različnih srpov in kos ter tropskih sekačev, izvozi pa tričetrt svoje proizvodnje. Zdaj, ko je Železarna Ravne podražila jeklo od 150 dinarjev za kilogram na 464 dinarjev, je vprašanje, če bodo naši kovači lahko še toliko izvažali. Če hočejo namreč upoštevati to podražitev, kose in srpi na svetovnem trgu ne bodo šli v promet. Drugače bi pa bilo, če bi lahko jeklo uvozili. V Tovarni kos in srpov pravijo, da bi kilogram jekla s carino vred ne veljal več kot 250 dinarjev. Kaj ne diši razlika med to uvozno ceno in ravensko nekoliko po monopolu?

Podražilo pa se ni le jeklo, marveč tudi premog, drva in oglje. Zato bodo v tej tovarni v prihodnje kurili peči tudi z mazutom. Eno takšnih peči so že sami izdelali in so s prvimi kurjenji kar zadovoljni.

V celoti bi bili zadovoljni tudi z reformo, toda zaradi cene jekla...«

LE DOBRI IZDELKI BODO NAŠLI KUPCE

Ivo Požauko nam je poročal tudi o prizadevanjih kolektiva pohištvene industrije in žagarstva iz Limbuš — Marles.

»Ta kolektiv že pred reformo ni držal križem rok,« nam piše, »še bolj pa je poprijel zdaj, ko gre zares! Že v maju je delavski svet odločil, naj prevozne stroške plačujejo delavci, in ukinil terenske dodatke, po proučitvi delovnih mest pa zmanjšal število zaposlenih za 120 ljudi. Varčevali so na vseh koncih in krajih in stalno povečevali produktivnost dela. Zlasti resno so obravnavali intenzivnost izkoriščanja delovnega časa, odpravo nepotrebnega sestankarstva ter pospeševanje disciplinskih postopkov.

Reforma jih je nekoliko neprijetno presenetila. Cene hlodovine so poskočile za 43 %, žaganega lesa pa od 20 do 25 %. Ali z drugimi besedami: cene gozdarskih proizvodov so se povečale za 40 %, v primarni predelavi za okoli 20 %, v zaključni lesni proizvodnji pa le za 5 %.

V Marlesu čutijo, da je lesna industrija preveč razvejena, in vedo, da bodo lahko izplavali iz gospodarskih zadreg le, če bodo prodajali dobro blago. S cenami ne morejo gor, ker bi sicer prodaja popolnoma zastala. Zato so začeli zaposlene razporejati na delovnem mestu tako, da bi imelo njihovo delo poslej večji učinek, ustanovili pa so tudi posebno servisno skupino, v kateri so delavci, ki trenutno nimajo dela. Celoten kolektiv upa, da jih bo njihova večja skrb do gospodarjenja rešila gospodarskih težav.«

REVIZIJA NORMATIVOV

Franjo Hovnik pa nam o prizadevanjih kolektiva Impol Slovenska Bistrica piše:

»V Impolu so ugotovili, da so se stroški proizvodnje po uveljavljenih novih cenah povečali za 35 %, medtem ko so cene za njihove proizvode višje za 32 %. Najbolj sta se podražila baker in aluminij, ki sta njihovi glavni surovini za nadaljnjo proizvodnjo. Spremembe v cenah so prisilile tehnično službo podjetja, da je še pospešila zbiranje podatkov o strukturi potrošnje na domačem in tujem trgu. Slišal sem, da nameravajo izvozno politiko v Impolu korenito spremeniti ter preusmeriti svoje izdelke na tista tuja tržišča, kjer bodo dosegli ugodnejšo ceno. V tej zvezi pripravljajo v tem kolektivu, ki je med največjimi na območju Slovenske Bistrice, temeljito revizijo normativov časa za izdelavo posameznih izdelkov. Skušali bodo preiti na individualno nagrajevanje zaposlenih, kjer to ni mogoče, pa uvesti skupinsko nagrajevanje...«

Naš komentar: V Impolu so pri uveljavljanju reforme krenili po pravi poti, tudi delitev speljujejo v pravo smer, samo nekoliko kasno.

»KUPILI SMO NOVE KLOPI...«

Naš dopisnik Vinko Langerholc pa je obiskal ravnatelja konjiške osnovne šole tovariša Novaka in ga vprašal, kako so pričakali novo šolsko leto. »Letos spomladi je bilo precej razprav o tem, da bomo tudi v Slovenskih Konjicah pričeli graditi novo šolo,« mu je rekel ravnatelj. Toda, kakor kaže, sta v Žrečah in Ločah še bolj potrebni, zato z našo letos ni bilo nič. Kako bo drugo leto, ne vem, vendar njene gradnje ne bo več moč odlagati. Glejte učilnice! Stare so že več desetletij in razsejane na treh koncih, zato prenašamo učne pripomočke iz ene stavbe v drugo, predavatelji predmetnega pouka pa hodijo poučevat iz enega konca v drug konec mesta.

Letos poleti smo uspeli nekaj učilnic vsaj za silo preurediti. Zlasti sem hvaležen usnjarskemu kombinatu Konus in tovarni usnjarskih strojev Kostroj, ki sta plačala račune za beljenje razredov, tako da je v njih vendarle prijetneje kot je bilo lani. Iz lastnih amortizacijskih sredstev smo kupili nove klopi za eno učilnico, čeprav bi jih potrebovali več...«

Naš komentar: v konjiškem šolstvu torej — po starem. Ni sredstev. Potrpežljivosti pa kar precej!

AE VESTNIK

Rezerv nič koliko, samo...

Strašno! Že leta poslušamo in govorimo: odkrivati notranje rezerve je naša velika naloga. Sedaj nas je pričel s tem mučiti še AE Vestnik. Res je, toliko smo že slišali o tem odkrivanju — posebno novinarji radi uporabljajo te besede, včasih tudi po nemarnem — da nas kar zazebe, ko to slišimo ponovno — pa vendar! Možnosti za izboljšanje gospodarjenja imamo še veliko. Ena možnost, ki bo še dolgo neizkoriščena, je delitev osebnih dohodkov na posameznega delavca. Za opravljanje fizičnih del imamo že dolgo norme. Pravimo, da so napete že do skrajnosti. Na žalost, kompleksne analize o tem nimamo. Samo nekaj izračunov pa nam pokaže, da različni delavci za ista dela zaslužijo zelo različno — seveda pri istih normah, istih osnovnih obračunskih postavkah in istih pogojih dela. Neverjetno, vendar razlike so od 50 din zaslužka na uro do 350 din na uro, ob tem, da bi bil pri 100 % izpolnjevanju norm zaslužek 160 din na uro. Toliko o pojmu »do konca napetih norm!«

Potem pa imamo pri nas še veliko delavcev, ki dobivajo osebne dohodke za čas, prebit na delu. Če delajo in kako delajo, je to stvar njihove zavesti, pa njihovega nadrejenega in seveda kolektiva obrata. Eventualni pripadajoči višek osebnih dohodkov nad obračunsko postavko po zaslugi kolektiva dobijo vsi in seveda na njegov račun. Nekateri so to zaslužili, drugi pa spet ne. Vsekakor pa je že skrajni čas, da temu naredimo konec!

Kako? Tako, da bodo vsi ali pa vsaj velika večina režijskih delavcev plačani za svoje delo oz. bolje, za učinek izvršenega dela. Le kje je to mogoče! slišim ugovore. Res je: če bo pri tem sodelovala samo peščica ljudi, to ni mogoče, če pa bo to akcija vseh zaposlenih — kot je skupna reakcija na nizke osebne dohodke, ne bo težko določiti meril. Delovodja na obratu naj ne bo plačan samo od enote proizvoda, temveč tudi od izkoriščenosti traktorjev, drugih strojnih kapacitet, od okvar, od zastojev pri delu, od kvalitete proizvodov, administrator oz. evidentičar naj bo plačan od ažurnosti svojega dela, od točnosti svojih podatkov itd., nakupovalci od cene, katero so plačali za blago na tržišču in količine, analitiki od realiziranega učinka predlaganih novih ukrepov ali odkritih napak, računovodje, saldakontisti, pravniki...

Recepta tu ne more biti! Vendar sem prepričan, da lahko za 80 % dosedanjih takozvanih režijskih del natančno določimo merila za individualno delitev osebnih dohodkov. Prav sedaj, ko bomo sprejemali nov statut in izdelovali nov pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov, da o nujnosti zaradi izvrševanja sanacijskih ukrepov in prilagajanja novim pogojem gospodarjenja v smislu gospodarske reforme sploh ne govorim, je čas, da pričnemo s tem delom. To pa ne sme biti enkratna — kampanjska akcija, temveč trajno delo. Naši pravilniki — predvsem pri določilih meril za posamezna dela, ne smejo biti nekaj stalnega.

Pri današnjem stanju našega podjetja je to edina mogoča pot za povečanje osebnega dohodka na zaposlenega, ker — izračuni kažejo tako — nimamo nobene možnosti, da bi povečali osebne dohodke na enoto proizvoda. Torej ne pričakujemo, da bomo lahko osebne dohodke povečali pavšalno, povečali jih bomo samo s svojim delom, pogoj pa je seveda tak pravilnik, ki bo to tudi omogočal.

S tem pa ne bomo poiskali samo notranjih rezerv v podjetju, temveč kar je za posameznika najvažnejše, odkrili tudi rezerve za povečanje osebnega in družinskega proračuna.

D. K.

POLEMIKA NA STRANSKEM TIRU

Kar poživljajoče je, da smo začeli v zadnjem času o marsičem javno razpravljati. Prepih je dober, vsakršen pa tudi ne. Kdaj pa kdaj na primer kar počez moraliziramo o visokih osebnih dohodkih. Govorimo o denarju, ne pa tudi o delu in o tem, koliko je to delo družbeno koristno in vredno.

V jeseniškem »Železarju« so se na primer začeli tako pogovarjati o »moralnih mejah« nekaterih osebnih dohodkov na Glasbeni šoli. Ob tem je postalo marsikaj javno, le ime tistega, ki je začel »moralizirati«, je ostalo anonimno. To je pravica avtorja, ni pa simpatično, da jo je izkoristil prav ob tej priložnosti... Sicer pa je treba na kratko povedati, o čem je doslej tekla beseda.

ŽELEZAR

»O moralnih mejah«

Avtor članka »O moralnih mejah« (»S«) ugotavlja, da je bil članek o Tomosovi ambulanti v »Delu« tisti, ki je vsejal seme dvoma o tem, kako je z nagrajevanjem v jeseniških zavodih. Sodi, da je tako prav, »saj je ravno na to preračunan znaten del reformnih prizadevanj«. Pomesti, pravi, da je treba z neskladnostmi, privilegiji in okoriščanjem. Zato upa, da bo javnost dobila vpogled v to, »koliko in kje so prekoračene moralne meje pri osebnih dohodkih« v njihovi občini.

Kot zanimive navaja v tej zvezi podatke o osebnih dohodkih na Glasbeni šoli. Pravi, da je Služba družbenega knjigovodstva ugotovila, da tako visokih prejemkov verjetno proračun ne bo prenesel. Direktorjev osebni dohodek naj bi bil v maju 210.415 din, njegovo povprečje v prvem polletju pa 116.085 din. Ugotavlja, da je ta povprečni osebni dohodek višji od osebnih dohodkov upraviteljev osnovnih šol in celo ravnatelja Gimnazije, saj je njegovo povprečje kljub višji strokovni izobrazbi le 97.860 din. Da je tudi računovodja Glasbene šole za 16.000 dinarjev »v boljšem položaju« kot oni z gimnazije itd. Nato pravi, da ob krčenju proračunskih sredstev obvezno šolstvo ne sme biti prikrajšano in bo torej treba premisliti, komu je mogoče kaj vzeti. Po njegovem mnenju sicer podatki o osebnih dohodkih na Glasbeni šoli ne predstavljajo »tako očitno prekoračenih moralnih meja«, vendar kaže ob tem ponovno ovrednotiti delo šole.

Na ta članek je kolektiv Glasbene šole odgovoril. Oporeka verodostojnost podatkov, ki jih avtor (»S«) uporablja. Ravnateljev dohodek v maju je bil le 127.926 din, v tej vsoti pa je zajet osebni dohodek za redno delo, gibljivi del, izplačilo nadur za individualni pouk in delo z orkestrom ter razlika povišanega osebnega dohodka za redno delo za štiri mesece. Kolektiv meni, da njegov direktor s svojim vestnim delom tak osebni dohodek zasluži. Zahteva, da Služba družbenega knjigovodstva vnese v svoj bilten resnične podatke. Osebni dohodek profesorja na njihovi šoli da je v maju 85.070 din, učitelja 65.095 din. Posamezniki opravljajo nadure, ker na šoli ni dovolj pedagoškega kadra, učni program pa je treba izvajati. In če računovodja opravlja tudi delo tajnika in blagajnika, je torej nagrajen za večji obseg dela. Na gimnaziji to delo opravljata dve osebi. Kolektiv sodi, da z osebnimi prejemki ni »prekoračil moralnih meja in je prepričan, da ga po tem pojasnilu ne bo treba podvreči družbeni sodbi in obsodbi«.

V ponovnem članku »S« pravi, da v njegovem pisanju ni bil poudarek na prekoračenih »moralnih mejah« (toda tak je bil naslov, op. S. G.), temveč na vrednotenju dela, strokovnosti, vloženih naporih in uspehih. Sodi, da je najvišji navedeni osebni dohodek na Glasbeni šoli bil meseca maja resnično izplačan, če ne direktorju, pa komu drugemu, česar pa kolektiv ni pojasnil (mar je to res čisto vseeno? op. S. G.). S ponovnim primerjanjem podatkov oddelka za družbene službe pri Skupščini dokazuje, da je osebni dohodek v povprečju na Glasbeni šoli za 7937 din višji od povprečnega osebnega dohodka na Gimnaziji, čeprav je izobrazbena struktura prav tu mnogo višja, itd. Njegov ponovni zaključek — gospodarska reforma nas sili, da razmišljamo o vrednosti vsakega dela in njegovi ceni.

Nekaj pomislekov in nekaj vprašanj

Dvomim, in verjamem, da z menoj že marsikdo, »da je znaten del reformnih prizadevanj preračunan na to,« da bi zdaj kar počez javno obravnavali vsak malce večji osebni dohodek. To je stvar delovnega kolektiva, ki naj se vpraša, ali je nekdo zaslužil svoj osebni dohodek z dobrim strokovnim delom ali ne. Prav pa je, če zdaj bolj kot doslej javno obravnavamo delovne programe različnih zavodov, njihove delovne uspehe in ob strokovni, pa tudi javni oceni ovrednotimo tem zavodom njihov dohodek.

Težimo k postopnemu usklajevanju povprečnih osebnih dohodkov enakokvalificiranih v sferi materialne in nematerialne dejavnosti. Zato dvomim, da smo analizi gibanja osebnih dohodkov že zadostili, če nam osebni dohodek ravnatelja Gimnazije služi za izhodišče naših primerjav. Po podatkih, ki sem jih dobila na Občinskem sindikalnem svetu, so bili povprečni osebni dohodki pred reformo v Železarni taki: visoko izobraženi 130.000 din, višje izobraženi 81.000 din, srednje 76.000 din. Tudi meni so natresli dovolj različnih podatkov o osebnih dohodkih v šolstvu, ki vsi zgovorno pričajo o tem, da so se lani in letos v šolstvu na Jesenicah osebni dohodki močno popravili in se gibljejo na ravni 60.000, 70.000, 80.000 glede na strokovno izobrazbo učitelja, predmetnega učitelja in profesorja. Kljub občutnemu porastu osebnih dohodkov pa gospodarstva še ne dohajajo.

V polemiki o »moralnih mejah« nekaterih osebnih dohodkov na Glasbeni šoli se večkrat omenja in primerja strokovna izobrazba. Verjeti moramo, da strokovna izobrazba nekaterih zaposlenih tu res še ni takšna, kot bi želeli. Morda pa tudi ni odveč povedati, da se na Jesenicah »ve«, da kriteriji javnega razpisa za delovna mesta na Glasbeni šoli vedno tudi niso bili spoštovani, da se je od njih odstopalo. Kje so danes ljudje z visoko strokovno izobrazbo, ki so se tudi javili na tak razpis? O kadrovski zasedbi vodilnih delavcev v zavodih pa ni odločal sam kolektiv! Marsikdo se danes na jesenicah ob to obregne, pa s prstom pokaže tudi še na kak drug zavod.

Mar ni taka polemika na stranskem tiru

V »Delu« je pred dnevi tovariš Karba opozoril, kje teče »glavni tir« razprav o Glasbeni šoli na Jesenicah. Ne zaradi denarnih stisk, kot bi radi nekateri zdaj prikazali; že prej je dozorela misel in bila tudi formulirana zahteva Občinske skupščine, naj bi se glasbena šola razvila v široko glasbeno središče, pomemben kulturni center Jesenic. Razširila naj bi svoj delovni program tako, da bi povezovala vsa prizadevanja na področju glasbene vzgoje, šol, društev, kulturnih programov s področja glasbe za jeseniško publiko. Nižja glasbena šola in baletna naj bi ostali le dva oddelka tega centra. Kolektiv Glasbene šole naj bi skrbel za to, kako poteka glasbena vzgoja in glasbeno življenje na rednih šolah, nudil pomoč razrednim učiteljem, kadru v varstvenih ustanovah, zborovodjem in dirigentom, pripravljal zanje seminarje, povezoval glasbene amaterje itd. To je tisto, za kar si že nekaj časa prizadeva tudi Zveza kulturnih organizacij Slovenije, preorientacija na široko skrb za glasbeno vzgojo in glasbeno življenje, kakršno je v praksi že razvil mariborski glasbeni center. Tako ustanovo bodo tudi Jeseničani gotovo raje financirali kot ozko šolsko ustanovo z okoli 270 gojenci. Skrb za bolj vsestrano glasbeno življenje izpričuje njihovo prepričanje, da je tudi danes človeku glasba potrebna.

Večja povezanost Glasbene šole z glasbenim poukom in življenjem na rednih šolah bo omogočala, da za individualni študij na nižji glasbeni šoli izberejo res tiste najbolj nadarjene mlade ljudi, katerim, kot pravijo, naj družba tudi da za njihov študij večji družbeni regres.

Drugače zastavljen delovni program na Glasbeni šoli bo slej ko prej tudi sam pokazal, kakšna bodo nova merila za delitev dohodka in osebnega dohodka. Manjše število nadur za individualni pouk in večji delovni napori za množično glasbeno vzgojo bodo gotovo tudi pregrupirali uporabo družbenih sredstev na tem področju. Jeseničani bi radi, da bi se jim pač dvaindvajset milijonov, ki so jih namenili glasbeni vzgoji in življenju, kar najbolje obrestovalo.

SONJA GAŠPERIČ

Kaj dela »stric na rivi«? **(Foto: Milan Šparovec)**

OBISK NAJBOLJŠEGA MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA IZ ČSSR V ZAGORJU

Teden dni med zagorsko mladino

Prvega oktobra bodo imeli zagorski šolski otroci redek praznik. Pozdravili in sprejeli bodo menda prvič po vojni najboljši češkoslovaški mladinski pevski zbor »Mladost« iz Brna. Gostovanje, dolgo teden dni, sta pripravila Občinski svet kulturno-prosvetnih organizacij Zagorja in mladinski pevski zbor Zagorje. Stočlanski češkoslovaški pevski zbor bo gost mladih zagorskih pevcev, ki bodo maja prihodnje leto vrnili obisk.

Med sedemdnevnim bivanjem bodo mladi češkoslovaški pevci priredili več koncertov v Zagorju, Trbovljah in v Celju, obiskali pa bodo predvidoma tudi Velenje.

Za gostovanje češkoslovaškega mladinskega zbora je v Zagorju veliko zanimanja. Posebno zagorska šolska mladina se veseli tega srečanja.

M. V

Kratkovidnost

Oglašam se zato, ker bi rad povedal nekaj svojih misli ob iskanju notranjih rezerv v šolstvu, ki ne teče v pravo smer, ampak gre na račun kakovosti pouka ter izobrazbe in vzgoje šolskih otrok.

Prav je, da v zvezi z uveljavljanjem gospodarske reforme ne govorimo le o notranjih rezervah v gospodarskih organizacijah, marveč razpravljamo tudi o rezervah v družbenih službah in v šolstvu. Vendar pa mislim, da je treba vse razprave, ki tečejo v napačno smer, presekati prej, predno pride do napačnih stališč in zaključkov. Na žalost pa so nekatera vodstva šol in nekatere občinske skupščine iskale in še iščejo rezerve v šolstvu tudi tam, kjer jih ni. To pa ni prav!

Naj omenim samo nekaj teh »rezerv«, ki jih ni. Slišati je mnenje (ki pa ga ponekod tudi že upoštevajo), češ da je precej rezerv v razdrobljenosti šolskih oddelkov in da bi lahko mnogo prihranili. če bi organizirali na šolah oddelke z nad 40 ali več učenci. Ne trdim, da oddelkov na nekaterih šolah ni preveč, toda če bi natrpali otroke v velike razrede, bi bilo mnogo teže preverjati njihovo znanje, kar bi splošni izobraženosti mladine nedvomno škodovalo. Sicer je pa tudi kaj čudno slišati predloge, naj bi imeli po dvajsetih letih naše gospodarske rasti v razredih na naših šolah po 40 ali 50 učencev!

V nekaterih šolah iščejo rezerve tudi s povečevanjem učnih obveznosti učiteljem, da bi lahko zmanjšali število učnih moči. Tudi preobremenjenost pedagoških delavcev je bila razumljiva le v prvih povojnih letih, ko je bilo učiteljev in profesorjev malo, nikakor pa ne zdaj, ko delovne organizacije prehajajo na skrajšani delovni teden. Da ne govorimo o »kakovosti« izobraževalnega in vzgojnega dela, če imajo pedagoški delavci dela čez glavo in mu niso kos.

Krčenje materialnih izdatkov za šolstvo oziroma plačevanje izključno različnih režijskih stroškov, za kar so se odločili v nekaterih občinah, je morda res notranja rezerva v šolstvu, na katero kaže računati. Toda če vemo, da znašajo materialni izdatki šol ponekod le 10 % ali še manj vseh sredstev za šolstvo, potem je ta »vir rezerv« bolj pičel. Sicer pa — mar ne govorimo kar naprej, da je materialna osnova šol prenizka in da prav zaradi materialne neopremljenosti šol nismo verificirali cele vrste srednjih šol?

Ali pa: nekatere občinske skupščine so ukinile podporo za mlečne kuhinje, šolske prevoze za neobvezno šolanje, podpore v dijaških domovih itd. Morda bodo te skupščine res prihranile po nekaj milijonov, vendar bo po mojem mnenju škoda zaradi takšnega ukrepanja znatno večja od »prihranka«. Posledice takšnih ukrepov bodo najbolj prizadele tiste otroke, ki so pomoči najbolj potrebni — otroke delavcev z nizkimi osebnimi dohodki in kmetov na manjših posestvih, ki brez družbene pomoči že tako ne morejo priti do potrebne izobrazbe. Kratkovidna politika občinskih skupščin bo najbolj prizadela otroke iz hribovitih predelov, med njimi otroke borcev, ki so med vojno žrtvovali morda vse, danes pa zaradi koščka zemlje ne dobivajo otroškega dodatka, njihovi starši pa prav zato ne invalidnine, pokojnine, temveč morda le simbolično priznavalnino.

Če že trdim, da so vse naštete oblike »varčevanja« v šolstvu kratkovidne, nekoristne, celo škodljive, potem sem dolžan tudi povedati, kje vidim resnične rezerve v šolstvu. Glavna je v razviti obliki nagrajevanja kakovosti in količine opravljenega pedagoškega dela. Preveč je vse mogočih dodatkov k plačam in takšnih izplačil osebnih dohodkov, ki niso v zvezi z resnično opravljenim delom. Rezerve so še v boljši organizaciji celotnega pedagoškega dela, v združevanju administracije, kjer je mogoče, pravilnem izkoriščanju potnih stroškov itd. Če bomo skušali iskati rezerve v šolstvu na račun vzgoje in izobrazbe bodoče generacije, se bomo samo oddaljili od osnovnih teženj gospodarske reforme. Če bomo v obravnavanju, kako uresničiti gospodarsko reformo, razpravljali o šolstvu le z enega samega osnovnega izhodišča — kako bi mu čimmanj dali, bomo šolstvo le izključili iz celotne preosnove našega družbenega življenja, ki jo je gospodarska reforma sprožila.

ZDRAVKO PIVK,
ŠKOFJA LOKA

Litvanski študentski ansambel »Ne mu nas« med zasavskimi rudarji

»Nikoli vas ne bomo pozabili«!

Ko se je rektor univerze iz Kaunusa, SSR Litva, vodja svetovno znanega folklornega ansambla iz SZ na zaključnem sprejemu v Ljubljani zahvaljeval ljubljanskemu »Akademiku« in vodstvu ljubljanske Univerze za izkazano gostoljubje, je med drugim dejal:

»Vsepovsod so nas prisrčno sprejeli. Bili smo kot doma, spoznali smo vaše ljudi, videli, kako delate in koliko ste dosegli v povojnem obdobju. Še posebej pa smo hvaležni delavcem, rudarjem iz Trbovelj in Zagorja, katerih gostje smo bili več kot dva dni in ki so storili vse, da bi nam bilo bivanje pri njih čim prijetnejše. To ni bilo zgolj gostoljubje, pač pa izraz resničnega prijateljstva in bratske povezanosti z narodi SZ. Nikoli jih ne bomo pozabili!«

Res, storili smo vse, da bi spoznali delovne ljudi Zasavja. Nad 1500 Zagorjanov jih je sprejelo pred Delavskim domom. Sproščeno, prisrčno, tradicionalno knapovsko. V zahvalo je iz njihovih grl zadonela topla, lirična narodna litvanska pesem. Zagorjani so se zlili mednje, se z njimi rokovali. Prostoren foyer Delavskega doma je bil kmalu zatem skoro premajhen. Spet se je oglasila pesem, tokrat njim v pozdrav. Pel je naš, mladinski pevski zbor, in zopet njihov.

Potem so radovedno ogledovali umetniške slike. Zagorjan, znani slikar Tone Leskošek, jim je na več kot tridesetih platnih pokazal zagorske motive ter jim tako še bolj prbližal naše ljudi, naš kraj.

Velika gledališka dvorana ni bila dovolj prostorna za vse Zagorjane. Žal so morali mnogi ostati zunaj. Nastop ni bil le za goste, ampak tudi za naše ljudi nekaj nepozabnega. Rekli so nam, da take publike še niso imeli. Zagorjani se niso hoteli raziti.

Presenečenje zanje je bilo vsekakor to, ko smo jim povedali, da bodo dva dni gostje zagorskih družin. Dva dni bodo živeli v zagorskih domovih. Spravili smo jih v zadrego. Mi pa smo tiščali »fige v žepih«, da bi bilo vse v redu. Naš in njihov strah, naša in njihova zadrega pa nista bila potrebna. Nad 160 zagorskih družin, zvečine knapovskih, je Litvance sprejelo nadvse gostoljubno, in kar je poglavitno: domače, prisrčno. Priznali so nam, da kaj takega niso pričakovali. In da pri njih doma ne bi mogli sprejeti tako 160 ljudi na svoje domove.

Naslednji dan smo jih peljali v sosednje Trbovlje. Na željo Trboveljčanov so imeli dva nastopa: prvega za mladino, zvečer za odrasle. Dokaj utrujeni so storili vse, da bi Trboveljčanom ugajali. Njihov večerni nastop je bil sedemstoti po vrsti, jubilej, ki so ga proslavili pri nas.

Pozno ponoči so jih Zagorjani spret pričakali pred Delavskim domom. S spanjem ni bilo nič. »Spali bomo,« je bilo slišati, »ko bomo spet doma.« V ponedeljek zjutraj so se Zagorjani drug drugemu nasmihali: »Pri nas je bilo svetlo vso noč, v vseh prostorih...«

Povabili so nas v Litvo. Želeli bi imeti v svoji sredi zagorski 100-članski mladinski pevski zbor, ki je na lanskem celjskem festivalu dobil visoko priznanje: prvo mesto. V zamenjavo bi prišel v Zagorje njihov, prav tako eden najboljših litvanskih otroških pevskih zborov. Mi pa smo za prihodnje poletje povabili enega njihovih slikarjev, ki bi sodeloval v naši vsakoletni slikarski koloniji na Izlakah.

MILAN VIDIC

Reforma je tu, ampak...

Kaj je direktor »tovarne v izgradnji«?

V razgovoru nam je Slavko Sitar, direktor novomeške steklarne v izgradnji, svoje težave takole ponazoril:

»Bili so dnevi, ko sem v Ljubljani pritisnil na deset kljuk, predno sem uspel dobiti garancijo za nove kredite, kar je vsaj za nekaj časa odgodilo ustavitev gradnje steklarne, ki se je že tako preveč zavlekla. Pa čeprav smo nekje na vrhu lestvice »prioritetnih gradenj«, ki bi jim reforma ne smela do živega.

Zato se mi niti ne zdi smešen odgovor enega naših mladih delavcev, ki je v boju za kvalifikacijo na izpitu zdeklamiral: ‚Direktor je človek, ki piše prošnje in teka okrog za krediti.'

Zato tudi nisem ugovarjal naši izpitni komisiji, ki je menila, da je odgovor povsem pravilen...«

Je dobrota res sirota?

Med novomeškimi podjetji si je Tovarna zdravil Krka leta nazaj še najbolj prizadevala pridobiti strokovnjake. Kolektiv, ki je štel še lani le 430 ljudi, je od leta 1954 naprej odšteval denar za okrog sto štipendistov. Skrb za kadre in razvoj, na kakršno ne naletiš na vsakem koraku! Samoupravnim organom te tovarne se za štipendije ni zdelo škoda denarja; še letos, ko je kazalo, da bo kolektivu zaradi investicij bolj trda predla, so namenili za izobraževanje 15 milijonov dinarjev.

Toda, od tega denarja so porabili v prvem polletju le 2 milijona. Zakaj ne več?

»Dobrota je sirota!« so nam rekli v «Krki«. »Le dobra polovica naših štipendistov se zaposli pri nas, druga polovica pa nas pusti na cedilu. S temi ‚nezvestimi' pa imamo same težave. Nekateri res takoj povrnejo štipendijo ali pa jo odplačujejo v obrokih, več pa je takih, ki jim moramo groziti s sodiščem ali pa jih tožiti, če hočemo spet videti svoj denar. Da bi nam v kadrovski politiki ne bilo treba računati na pomoč sodišč, smo štipendiranje zasnovali na novih temeljih: s štipendisti ne sklepamo več štipendijskih pogodb, marveč posojilne. Toda tistim, ki pridejo k nam v službo, posojil ni treba vračati.«

To je ena plat medalje: SKRB ZA KADRE v novomeški »Krki«. Druga pa naj bi bila, po pripovedi enega izmed »nezvestih« taka: »Nič čudnega, da imajo v ‚Krki' z nami preglavice, če pa nimajo posluha za naše delovno počutje ob prvem stiku s proizvodnjo, v času prakse. Namesto, da bi svoje štipendiste razporejali na prakso na tista delovna mesta, za katera se usposabljamo, morajo študentje delati v skladišču, izpolnjevati statistične obrazce, skratka, dajejo nam delo, ki nima nobene prave zveze z našo poklicno usmerjenostjo...«

Vsaka medalja ima torej dve plati...

V PODUK IN ZA KRATEK ČAS

KROMPIRJEVA POLITIKA

Predsednik izvršnega odbora naše sindikalne podružnice je sklical sestanek odbora in dejal:

»V teh dneh, ko vsi naši družbeni organi razmišljajo o svojem delu, je prav, da se zamislimo tudi mi in se dogovorimo, kako bomo delali v bodoče. Če se namreč samokritično ozrem na našo dejavnost, lahko ugotovim, da smo, člani odbora, v glavnem delovali kot predstavniki sindikata na sejah organov upravljanja in njihovih komisij in tamkaj, v imenu sindikata, podpirali tista stališča, za katera se je zavzemala večina. Trdno sem prepričan, da moramo, spričo reforme, tudi mi preusmeriti svojo dejavnost in več kot doslej storiti za tesnejšo povezavo med članstvom in sindikalnim odborom.«

Navzoči smo prikimali.

»Predlagam, da bi v ta namen najprej organizirali seminarje, na katerih bi temeljito preštudirali program in statut Zveze sindikatov.«

»Nikar!« je ugovarjal mojster Jaka, ki je doslej sodeloval v petih izvršnih odborih. »Študij se nikoli ni obnesel. Najbolj smo se v sindikatu razumeli tedaj, če je le-ta omogočil ljudem, da so kupili kakšne piskre, srajce, vino ali krompir ceneje kot v trgovini.

»Če tehtno premislim,« je dejal Zupanc, ki je v odboru zadolžen za kulturo, »imam srajc dovolj; rad pa bi poceni kupil garnituro loncev.« — »Zakaj prav lonce?« je hotel vedeti Ferdinand Kopše, ki je v odboru odgovoren za šport, »boljše bi bilo, če bi po tovarniških cenah kupili nekaj oprem za podvodni ribolov.« — »Kakšen podvodni ribolov!« se je zaračal Ivan Gorjan, podpredsednik odbora. »Zakaj ne bi raje poceni kupili nekaj sodov vina; tega vsi potrebujemo.«

Ko je vsakdo povedal, kaj najbolj potrebuje, smo se sporekli in pomiril nas je šele predsednik z naslednjim kompromisnim predlogom:

»Kolikor bolj razmišljam, kakšna naj bi bila naša dejavnost, toliko bolj ugotavljam, da bi morali najprej preskrbeti članstvu krompir.«

Strinjali smo se in sklenili, da bomo šli na teren ter ga preskrbeli.

Čez nekaj dni smo se spet sestali.

Mojster Jaka je poročal:

»S kmeti sem se dogovoril, da mi ga bodo prodali po 75 dinarjev za kilogram, ko pa sem prišel ponj, so se skujali in rekli, da imajo kupca, ki je pripravljen dati več.«

Ferdinand Kopše, športni referent, je povedal:

»Ko sem zvedel, da je nekdo že zaaral krompir po 75 dinarjev, in da ga zame ni ostalo ničesar, sem obljubil 85 dinarjev. Kaj sem mogel storiti drugega. Sklenili smo kupčijo, toda ko sem se vrnil domov, so mi pisali, naj nikar ne hodim ponj, ker imajo boljšega ponudnika.«

»Podobno je bilo tudi tam, kjer sem jaz odkupoval,« je rekel Zupanc, kulturni referent. »Dva sta bila pred menoj in če sem hotel kupiti dovolj krompirja za ves naš sindikat, sem ga moral plačati po 95 dinarjev za kilogram. Ni poceni, dobil sem ga pa le. Je že v skladišču.«

Potem smo godrnjali nad našo trgovsko mrežo, zasebnimi kmeti, kmetijskimi zadrugami in sploh vsemi činitelji, ki skrbe za kmetijsko politiko ter dopuščajo takšno zviševanje cen in tako škodijo standardu delovnega človeka.

Ob koncu sestanka me je izvršni odbor zadolžil, naj kot poverjenik za Delavsko enotnost pošljem v naš časopis dopis, v katerem naj povem, da na tem področju nekaj ne velja.

To sem tudi storil.

Še prej pa sem vprašal:

»In kje ste, tovariši, kupovali ta krompir?«

Vsi trije so rekli:

»V Srednji vasi!«

JANEZ VOLJČ

ČE SPREGLEDAŠ

Med čakanjem na vrsto v poslovalnici ljubljanske kemične čistilnice »Labod« na Poljanskem nasipu, ki se vleče in vleče, slišim včasih tudi kakšen zanimiv pogovor, ne le monologe in vzdihe v stilu: »Oh, kaj še res niste očistili moje jopice, pa sem jo prinesla...«

Tako je zadnjič tovarišica, ki vrača očiščeno blago, ljubeznivo pokramljala: »Ne bodite tako neučakani in nas skušajte razumeti! Saj vidite, da imamo posebno zdaj, ko je poletna sezona pri kraju, dela čez glavo in se rokov res ne moremo držati...«

»Razumela bi,« se stranka ni dala ugnati, »če ne bi bila že četrtič po vaši krivdi tu. Ko sem oddajala obleko, sem vas razločno vprašala, če bo očiščena v štirih tednih, sicer bi jo dala čistiti ekspresno, ker jo potrebujem. Pa tudi tu se ne utegnem vsakih nekaj dni postavljati v vrsto, da bi slišala vaš ‚še ni'!«

»Ne boste jim prišli do konca, preveč so zviti,« se je vmešal v razgovor postaven možak na koncu vrste. »Na listek samo zato ne napišejo, do kdaj bo blago očiščeno, da jih ne morete prijeti za besedo in da nas lahko po mili volji vlečejo za nos. Tudi jaz sem tu že četrtič. Obleko sem prinesel v čiščenje že skoraj pred dvema mesecema, pa...«

Ta pogovor je bil zame naravnost poučen, saj sem imel obleke v čiščenju »šele« pet tednov in ni kazalo, da bi imel s čakanjem več sreče kot drugi. Zato sem se izvil iz dolge vrste z mislijo: Pa drugič, da bo bolj sigurno!

Očiščeno obleko sem tako dobil danes. Poudariti moram, da so bili z menoj zelo ljubeznivi. Obleke so zavili v lep papir, na zavoj pa položili račun z žigom LEŽARINA in podatki: 12 dni á 3 kom. á 10 din = 360 din.

»Kako?« sem poskočil.

»Kaj ste spregledali?« se je tovarišica ljubeznivo nasmehnila in pokazala na napis na steni, kjer piše z debelimi črkami nekako takole: Oddane predmete je treba dvigniti v roku šestdeset dni po oddaji. Po tem roku zaračunavamo ležarino.

Vzroka za razburjanje torej nisem imel, zato sem se le vljudno opravičil: »Da, SPREGLEDAL SEM.« V. B.

V založbi ČZP »Delavska enotnost« je pred kratkim izšel

Adresar SRS

Adresar obsega:

- seznam krajev (naselij) na območju SRS;
- seznam delovnih in drugih organizacij po panogah,
- podatke o organizacijah oziroma njihovih enotah ter zasebnih poklicih v posameznih krajih, razvrščenih po občinah.

Registrski sistem adresarja omogoča, da se vse spremembe popravijo in adresar z zamenjavo posameznih listov ohrani svojo trajno vrednost.

UPRAVA »DELAVSKE ENOTNOSTI« Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 317-501.

Nad 50 modelov bluzic v nad 150 barvnih odtenkih

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

Tovarna motornih vozil »TOMOS« Koper

VAS SEZNANJA S SVOJIMI IZDELKI:

Novi Tomosov krmni motor LAMO-06 n je izredno praktičen, ekonomičen in vzdržljiv. Motor, ki ima moč 4 KS, porabi pri maksimalni hitrosti do 15 km/h vsega 1,6 litra na uro (mešanica goriva in olja 25:1). Je zelo enostaven in z njim lahko ravnajo tudi otroci. Nabavite ga lahko v vseh prodajalnah tovarne »Tomos«, v prodajalnah »Slovenija-avto« in »Volan«. Cena, ki še ni dokončno določena, pa bo nekaj nad 200 tisoč dinarjev.

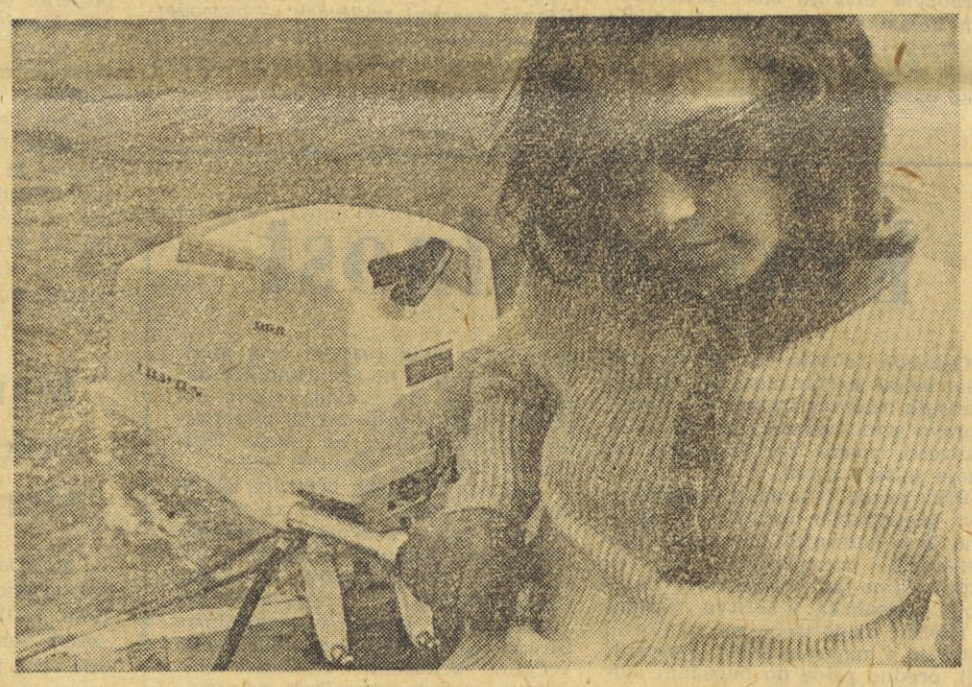

Spored RTV Ljubljana za teden od 30. septembra do 6. oktobra 1965

ČETRTEK 30. SEPTEMBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Igramo za razvedrilo — 8.05 Domači pele-mele — 8.25 Zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Instrumentalna glasba za mladino — 9.40 Od melodije do melodije — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Obisk pri ansamblu zagrebške opere — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti — 12.05 Tri uverture Davorina Jenka — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Čez zelene trate — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Kratke skladbe slovenskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Igrajo tuje pihalne godbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert ob 17.05 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Turistična oddaja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Lirika skozi čas — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Plesna glasba ob zvokih Plesnega orkestra RTV Ljubljana — 23.05 Sprehod v novo glasbo — 23.30—23.35 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK 1. OKTOBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranji operni koncert — 8.05 Zabavni zvoki — 8.35 Pesmi na instrumente — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Slovenske narodne pesmi — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Lepe melodije — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Erkel Ferenc: Nekaj odlomkov iz opere »Bank Ban« — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Skozi vas — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Baročni preludij — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Napotki za turiste — 15.25 Zabavni intermezzo — 15.30 Partizanske in množične pesmi naših narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Zvoki iz studia 14 — popevke in ansambli — 18.45 Kulturni globus — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Lahka glasba — 20.30 Iz zborovskega opusa Marjana Lipovška — 21.00 Četrt ure z ansamblom Weekend — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Iz sodobne angleške glasbe — 23.30—23.35 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA 2. OKTOBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.15 Igramo za razvedrilo — 8.05 Domače pesmi in napevi — 8.25 Iz popularne koncertne literature — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Slovenski skladatelji mladini — 9.40 Igra pihalni orkester Ljudske milice — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Tenorist Miro Brajnik poje pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Prek sončnih dobrav — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Koncert kramljanja — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Pojeta moški pevski zbor »Grafika« in oktet bratov Pirnat — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Krešimir Baranović: Imbrek z nosom — baletna suita — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Popevke tega tedna — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Sobotni večer s plesom — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA 3. OKTOBRA

6.00—7.00 Dobro jutro! — 6.05—6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.15 »Hit, hiti le trte vit...« — 8.05 Mladinska radijska igra — 8.40 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Še pomnite, tovariši... — Andrej Pagon-Ogarev: Med roparji življenj in svobode — 10.20 Čuj, to naši partizani pojo... — 10.40—11.45 Lahka glasba — 11.00—11.15 Turistični napotki za tuje goste — 11.45 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.45 Pred domačo hišo — 14.00 Solistični in orkestralni virtuozi — 15.05—18.00 Nedeljsko športno popoldne — 18.00 Humoreska tega tedna — 18.20 Vedri zvoki — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Mojstrske partiture — 21.00 Športna poročila — 21.10 Melodije raznih narodov — 22.10 Godala v noči — 23.05 Igra plesni orkester RTV Ljubljana — 23.30—23.35 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK 4. OKTOBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 5.00—5.05 Poročila in dnevni koledar — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 V svetu lahke in operetne glasbe — 8.05 Veseli planšarji in trio Slak z vokalnim kvintetom »Fantje iz Praprotna« — 8.30 Pol ure z ansamblom Jožeta Kampiča in Mojmira Sepeta — 9.00 Za mlade radovedneže — 9.15 Priljubljene otroške pesmi — 9.30 Ena Haydnovih simfonij — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Iz pesmi Ivana Matetića—Rojngova — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Igra Vladimir Horowitz — 13.30 Kmetijski nasveti — 12.40 V narodnem tonu — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 S poti po Rusiji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Zbor in narodni orkester »Jože Vlahović« poje in igra narodne pesmi jugoslovanskih narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert ob 17.05 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 »Signali« — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Izbrali smo vam — 21.00 Simfonični koncert »Pro musica viva« — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Po svetu jazza

TOREK 5. OKTOBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 5.00—5.05 Poročila in dnevni koledar — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 Jutranji divertimento — 8.05 Od melodije do melodije — 8.30 Iz ljudske zakladnice — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Pozdravi najmlajšim — 9.40 Zvoki iz studia 14 — Igra Ljubljanski jazz ansambel — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Amileare Ponchielli: Odlomki iz opere »La Gioconda« — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Blaž Arnič: Povodni mož — baletna suita — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Čez hrib in dol — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Mozartove skladbe — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert ob 17.05 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Slovenski vokalni solisti, ansambli in orkestri zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital flavtista Fedje Rupla — 20.20 Radijska igra — 21.18 Zabavni mozaik — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd — 23.05 Igra Plesni orkester RTV Ljubljana — 23.30—23.35 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA 6. OKTOBRA

4.30—7.00 Dobro jutro! — 5.00—5.05 Poročila in dnevni koledar — 6.00—6.10 Jutranji radijski dnevnik — 7.15 »Mirno vse po dolu...« — 8.05 Zabavne melodije — 8.25 »Jesenski ognji« — 9.00 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.15 Mladinski zbori pojo — 9.30 Igrata ansambla Weekend in Atija Sossa — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Chopinove pesmi izvaja sopranistka Alina Bolechowska — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Nekaj domačih v instrumentalni izvedbi — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Aleksander Kipnis v ruskih operah — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Slovenski ljudski motivi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Iz koncertov in simfonij — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.20 Zabavni intermezzo — 15.30 Poje francoski komorni zbor — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert ob 17.05 — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.40 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Mozaik zabavnih melodij — 20.50 Henry Purcell: DIDO in ENEJ — Opera v treh dejanjih — 22.10 Od popevke do popevke — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Plesna glasba — 23.30—23.35 Zadnja poročila in zaključek oddaje